

**LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS
PRADINIO UGDYMO BENDROJI PROGRAMA**

TURINYS

Dalyko paskirtis	2
Dalyko tikslai ir uždaviniai	2
Kompetencijų ugdymas dalyku	3
Pasiekimų sritys	4
Pasiekimų raida	4
Mokymosi turinys	11
Pasiekimų vertinimas	24
Pasiekimų lygių požymiai.	25

1. Lietuvių kalbos ir literatūros paskirtis.

Lietuvių kalbai tenka išskirtinė vieta ugdymo procese ir visuomenėje. Kalbiniai gebėjimai itin reikšmingi mokinio asmenybinei, pilietinei, kultūrinei brandai, tautinės savimonės formavimuisi, socialinių, pažinimo, kūrybiškumo kompetencijų ugdymuisi. Lietuvių kalbos paskirtis ugdymo(si) procese yra ypatinga tuo, kad ji ne tik dalykas, kurio mokoma(si), bet ir priemonė bendrauti, įgyti žinių, toliau mokytis ir tobulėti. Lietuvių kalbos mokomasi ne tik per lietuvių kalbos, bet ir per kitų dalykų pamokas. Kalbos gebėjimai ypač svarbūs visaverčiam mokinio dalyvavimui mokyklos, bendruomenės, o ateityje ir visuomeniniame gyvenime. Pradiniame ugdyme ypač svarbu, atsižvelgiant į mokinio kultūrinę, socialinę, kalbinę patirtį, padėti jam įgyti Lietuvos kultūros pažinimo, lietuvių kalbos gebėjimų pradmenis, ugdytis bendrųjų kompetencijų, būtinų kiekvieno žmogaus visaverčiam asmeniniam ir visuomeniniam gyvenimui, sėkmingam tolesniam mokymuisi, pagrindus.

2. Lietuvių kalbos ir literatūros tikslai ir uždaviniai

2.1. Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo tikslas – padėti mokiniams suvokti ir ugdytis lietuvių kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį, Lietuvos visuomenės bendravimo būdą; atrasti literatūrą kaip asmeninei egzistencijai svarbią kultūros sritį, ugdytis savarankišką ir kūrybišką požiūrį į literatūrą; suvokti save kaip lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją, puoselėtoją ir kūrėją; ugdytis laisvo, atsakingo asmens savimonę.

2.2. Uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi lietuvių kalbos ir literatūros mokiniai:

2.2.1. ugdytųsi šias vertybines nuostatas:

2.2.1.1. vertinti klausymą, kalbėjimą, skaitymą ir rašymą kaip asmeniškai svarbią, prasmingą ir malonią veiklą, teikiančią galimybių bendravimui, mokymuisi, saviraiškai.

2.2.1.2. vertinti lietuvių kalbą ir literatūrą kaip reikšmingą Lietuvos kultūros dalį, noriai skaityti įvairaus pobūdžio tekstus, dalytis savo skaitymo patirtimi;

2.2.1.3. išklausyti kitą, gerbti jo nuomonę; ginti savo požiūrį neįžeidžiant kitų;

2.2.1.4. siekti tobulinti savo kalbinius gebėjimus, kaupti skaitytojo patirtį pasitikint savo jėgomis, geranoriškai priimant kitų patarimus.

2.2.2. ugdytųsi sakytinę kalbą:

2.2.2.1. gebėjimą sąmoningai ir atidžiai klausytis, suprasti, kas sakoma, klausti ir atsakyti į klausimus, informuoti, paaiškinti, apibūdinti, papasakoti, išsakyti savo nuomonę;

2.2.2.2. gebėjimą tinkamai ir taisyklinga kalba bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis, reikšti savo mintis ir jausmus.

2.2.3. ugdytųsi rašytinę kalbą:

2.2.3.1. gebėjimą sąmoningai ir sklandžiai skaityti ir suprasti grožinius, negrožinius ir medijų tekstus, suvokti jų savitumą ir reikšmę, tyrinėti estetinius tekstų aspektus, pagrįstai vertinti tekstus, naudotis prieinamais informacijos šaltiniais;

2.2.3.2. gebėjimą kurti rašytinius tekstus: taisyklingai rašyti, aiškiai reikšti mintis ir jausmus.

2.2.4. įgytų lietuvių kalbos pažinimo pradmenis.

2.2.5. ugdytūsi kūrybiškumą, lavintū vaizduotę ir mąstymą.

3. Kompetencijų ugdymas mokant lietuvių kalbos ir literatūros.

3.1. *Kultūrinė kompetencija.* Kalbos ir literatūros pamokose pradinių klasių mokiniai, aptardami vaikų literatūros kūrinius, jų ekranizacijas ir inscenizacijas, dalyvaudami įvairiose veiklose mokosi vertinti lietuvių kalbą ir literatūrą kaip svarbią gimtosios kultūros dalį ir puoselėtiną vertybę, domisi gimtojo miesto, krašto tautosaka, vaikų literatūra, periodiniais leidiniais kaip kultūrinio gyvenimo dalimi. Skaitydami grožinę ir negrožinę literatūrą, lankydami bibliotekoje, teatre, kine, dalyvaudami klasės ir mokyklos renginiuose mokiniai susipažįsta su šio amžiaus vaikams aktualiais kultūros reiškiniais, mokosi atpažinti juose perteikiamas idėjas, vertybes, dalijasi apie tai patirtimi su bendraamžiais ir suaugusiais, plėtoja savo kultūrinės raiškos gabumus.

3.2. *Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija.* Kalbos ir literatūros pamokose pradinių klasių mokiniai, aptardami vaikų literatūros kūrinius, jų ekranizacijas ir inscenizacijas mokosi atpažinti ir įvardyti veikėjų emocijas, vertybes bei elgesį, kuris padeda siekti mokymosi sėkmės ar kitokios veiklos tikslų. Aptardami skaitytus kūrinius, bendraamžių kūrybinius bandymus, reflektuodami kalbos ir literatūros mokymosi patirtį pradinių klasių mokiniai mokosi dalytis savo emocijomis su bendraamžiais ir suaugusiais, reaguoti į jas empatiškai. Analizuodami nuomonių skirtumų, nesuskalbėjimų (nesusipratimų) ar konfliktų situacijas bei priežastis, mokosi kurti saugią ir pagarbią mokymosi aplinką, atsakingai priimti sprendimus.

3.3. *Kūrybiškumo kompetencija.* Kalbos ir literatūros pamokose pradinių klasių mokiniai susipažįsta su žodinės kūrybos pavyzdžiais ir mokosi patys kurti įvairaus pobūdžio sakinčius ir rašytinius tekstus, derinti žodžio raišką su kitokia (pvz., su raiška piešiniu, judesiu), pastebėti ir kūrybiškai spręsti problemas mokymosi bei klasės gyvenimo situacijose, analizuoti savo ir draugų kūrybos rezultatus bei procesą, reflektuoti.

Daugiausia dėmesio skiriama:

įvairaus pobūdžio informaciniams mokinių kuriamiems tekstams, reikalingiems mokymuisi ar buitinėse situacijose (pvz., dienotvarkė, rašinio planas, raštelis, žinutė, komentaras, palinkėjimas, pristatymas);

įspūdžių raiškai žodžiu ir raštu (pvz., rašinys apie klasės išvyką, konferencija apie vasaros atostogas), išmone grįsti kūrinėliai (pvz., ketureiliai, pasaka), projektai, klasės šventės, klasės vaidinimai ir kt.

Veiklos organizuojamos derinant skirtingas darbo formas (pvz., kolektyviai, grupėse, porose, individualiai), taip siekiama išugdyti mokinio gebėjimą savarankiškai kūrybiškai spręsti kylančias problemas.

3.4. *Komunikavimo kompetencija.* Komunikavimo kompetencija ugdoma lietuvių kalbos pamokose įvairiose kalbinėse veiklose, apimančiose kalbinės veiklos sritis tokias kaip kalbėjimas ir klausymas, skaitymas ir rašymas. Mokiniai komunikuoja/bendrauja žodžiu ir raštu, taikydami įvairias natūralias ir interaktyvias, verbalines ir neverbalines priemones, perduodami ir priimdami įvairius pranešimus. Mokydamasis pradinėse klasėse

mokinys mokosi bendrauti laikydamasis moralės ir teisėtumo principų, mokosi elgtis atsakingai ir teikti tikrą ir tikslią informaciją; savo požiūrį ir teiginius pagrįsti argumentais; suprasti įvairiomis formomis pateikiamą informaciją (žodinę, grafinę ir kt.), ją analizuoti ir kritiškai vertinti; praktiškai taikyti kalbos žinias (iš išmoktų atvejų), laikytis kalbos normų, tiksliai ir tinkamai vartoti sąvokas; tinkamai argumentuoti, pasirinkti ir taikyti tinkamas strategijas ir priemones, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir situaciją; saugiai ir etiškai naudotis šiuolaikinėmis komunikacinėmis technologijomis.

3.5. *Pilietiškumo kompetencija.* Pilietiškumo kompetencija lietuvių kalbos pamokose ugdoma skaitant ir analizuojant įvairius grožinius ir negrožinius tekstus, susijusius su Lietuvos valstybe ir jos piliečiais. Mokiniai mokosi pažinti ir gerbti Lietuvos valstybės simbolius, švęsti valstybines šventes, būti atsakingais, prisiimti ir vykdyti tam tikras pareigas. Kartu su tėvais ir/ ar mokytojais dalyvauja pilietinėse veiklose. Moka giedoti Lietuvos himną.

3.6. *Pažinimo kompetencija.* Kalbant apie pažinimo kompetencijos ugdymą lietuvių kalbos pamokose/kalbinėse veiklose, svarbiausi šios kompetencijos gebėjimai yra integruoti kalbos pažinimo srityje. Šioje skiltyje aprašyti visi gebėjimai, kurie ir sudaro pažinimo kompetencijos esmę. Kitas aspektas, kuris integraciniais ryšiais siejasi su pažinimo kompetencija yra lietuvių kalbos mokymosi turinys, nes šioje programos dalyje numatoma visas kalbinis ugdomasis turinys, turintis vienokius ar kitokius pažinimo gebėjimus.

4. Pasiekimų sritys.

4.1. *Kalbėjimas, klausymas ir sąveika.* Ši sritis apima mokinio pasiekimus suprasti kalbėjimo ir klausymosi paskirtį, teikiamas galimybes ir naudą; dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose, kalbėti, atsižvelgiant į tikslą, adresatą; aktyviai klausytis, suprasti informacijos turinį, interpretuoti, daryti išvadas ir vertinti išgirstą informaciją; tinkamai vartoti kalbinės raiškos priemones, laikytis kalbos normų; taikyti kalbėjimo ir klausymosi strategijas.

4.2. *Skaitymas.* Ši sritis apima mokinio pasiekimus suprasti skaitymo prasmę, naudą ir teikiamas galimybes; sąmoningai skaityti įvairaus pobūdžio tekstus; rasti ir suprasti informaciją; daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas; aiškintis, kaip tekstuose kuriama prasmė; interpretuoti skaitomus tekstus; vertinti skaitomų tekstų turinį ir raišką; taikyti skaitymo strategijas.

4.3. *Rašymas.* Ši sritis apima mokinio pasiekimus suprasti rašymo prasmę, naudą ir teikiamas galimybes; kurti tekstus atsižvelgiant į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją; kurti tinkamos struktūros tekstus; tinkamai pasirinkti raišką; laikytis kalbos normų; taikyti rašymo strategijas.

4.4. *Kalbos pažinimas.* Ši sritis apima mokinio pasiekimus atpažinti lietuvių kalbos garsus ir raides, tobulinti tartį; išsiaiškinti elementariausius žodžių kaitymo ir darybos būdus, kalbos dalių požymius; aptarti sakinių įvairovę ir žodžių ryšius sakinyje; skirti tekstą nuo pavienių sakinių, taikyti elementariausias žinias apie tekstą, pasakojimo sandarą; taikyti kalbos pažinimo strategijas.

5. Pasiekimų raida.

Mokinių pasiekimų raida		
Pasiekimai	1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai

A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika		
A.1. Aktyviai klausosi sakinio teksto.	A.1.1. Klausosi dėmesingai, aptaria/atrenka/išskiria esminę informaciją.	A.1.1. Klausosi dėmesingai ir reflektiviai (verbališkai ar neverbališkai parodydamas santykį su pranešimu), tikslingai atrenka informaciją.
	A.1.2. Įsiklauso ir supranta aiškiai įvairių kalbėtojų, (pvz., bendraamžių ir suaugusiųjų, pažįstamų ir nepažįstamų) perteikiamą informaciją.	A.1.2. Įsiklauso ir supranta informaciją, perteikiamą įvairių kalbėtojų skirtingu tempu, tembru ir skirtingomis intonacijomis.
	A.1.3. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi, vertina pagal nurodytus kriterijus.	A.1.3. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi ir kontekstu, vertina pagal susitartus kriterijus.
A.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, klausosi ir kalba, atsižvelgdamas į situaciją, tikslą, adresatą.	A.2.1. Kalba monologu, dalyvauja dialoge, naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).	A.2.1. Tikslingai kalba monologu, iš anksto pasirengęs konstruktyviai dalyvauja dialoge, išsako savo nuomonę, ją argumentuoja, tikslingai naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis.
	A.2.2. Bendraudamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina; klausosi kito, reaguoja į klausimus, prašymus, pastebėjimus, pajuokavimus.	A.2.2. Bendraudamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: pasakoja siekdamas sudominti, tiksliai informuoja, paaiškina, išsamiai apibūdina, argumentuoja siekdamas įtikinti; atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas ir dažniausiai adekvačiai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis.
	A.2.3. Klausydamas ar kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, kai yra suteikiama pagalba; leidžia pašnekovui išsakyti savo mintis, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2.3. Klausydamas ir kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, pasirenka tinkamas kalbos priemones; rodo susidomėjimą, gerbia kito nuomonę, laikosi kalbos etiketo.
A.3. Tinkamai vartoja kalbinės raiškos priemones, laikosi kalbos normų.	A.3.1. Nuosekliai pasakoja ar atpasakoja, kalbėdamas nenukrypsta nuo temos. Siekdamas sudominti, pasakoja emociškai, raiškiai.	A.3.1. Kalbėdamas nuosekliai plėtoja temą, emociškai, raiškiai pasakoja, paaiškindamas priežastis ir pasekmes.
	A.3.2. Pasirenka tinkamą raišką (kalba tiksliai, aiškiai) pasakodamas, informuodamas, aiškindamas, kai yra suteikiama pagalba. Kalba raiškiai, daro pauzes, pabrėžia svarbiausius žodžius.	A.3.2. Pasirenka tinkamą raišką (kalba tiksliai, aiškiai, argumentuoja) siekdamas informuoti, paaiškinti, įtikinti. Kalba įtaigiai, tinkama intonacija, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą (loginis kirtis).

	A.3.3. Taisyklingai taria, kirčiuoja dažniausiai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	A.3.3. Taisyklingai taria, kirčiuoja dažnai žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.
	A.3.4. Turtina savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais. Tinkamai juos vartoja įprastose, žinomose situacijose, pažįstamame kontekste. Kalbėdamas tinkamai pavartoja tarmybes (jeigu jas žino).	A.3.4. Turtina savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais (ir perkeltinės prasmės, tarptautiniais). Tikslingai juos vartoja įprastose ir naujose situacijose. Pasakodamas tikslingai vartoja vaizdingus tarmiškus žodžius ar posakius (jeigu juos žino).
A.4. Taikyti klausymosi ir kalbėjimo strategijas.	A.4.1. Mokytojo padedamas apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: įvardija, kas pasisėkė, kas – ne, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip; paprašo pakartoti, patikslinti, jeigu ko nors nesuprato.	A.4.1. Mokytojo apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: paaiškina, kas pasisėkė, kas – ne, kodėl, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip; įvardija, ko ir kodėl nesuprato, ir naudojasi jam žinomais būdais tai išsiaiškinti.
	A.4.2. Parodo kalbėtojui, kad jo klausosi. Naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: pasako mintį kitais žodžiais, kalbą papildo gestais.	A.4.2. Klausosi aktyviai: nusiteikia suprasti ir domėtis, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją. Naudojasi kompensavimo strategijomis: remiasi situacijos kontekstu (nežinomą žodį supranta iš kitų žinomų žodžių), pasinaudoja bendra pranešimo logika.
B. Skaitymas		
B.1. Sąmoningai skaito įvairaus pobūdžio tekstus. (Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas.)	B.1.1. Skaito balsu ir tyliai sakiniams, sąmoningai. Taisyklingai taria garsus ir tinkamai intonuoja tiesioginius, klausiamuosius ir skatinamuosius sakinius, daro pauzes.	B.1.1. Skaito sklandžiai, įvairiais būdais (balsu ir tyliai, tik perbėgdamas akimis ir lėtai, išsigilindamas); skaito sąmoningai, balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą, tinkamai intonuoja tiesioginę kalbą.
	B.1.2. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste aiškiai pateiktą informaciją.	B.1.2. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste tiesiogiai ir netiesiogiai pateiktą informaciją.
	B.1.3. Pasirenka ir skaito knygą pagal savo interesus. Naudojasi vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, žinytais, „draugišku“ internetu.	B.1.3. Pasirenka ir skaito knygą pagal pomėgius ir tikslus. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais atsirinkdamas informaciją konkrečiam tikslui.

	B.1.4. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą. Aptaria aiškiai tekste atskleistas vertybes, susijusias su artimiausiu jam pažįstamu kontekstu.	B.1.4. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą ir pagrindinę mintį. Aptaria tekste lengvai atpažįstamas bendražmogiškas vertybes.
B.2. Aptaria skaitomus tekstus, interpretuoja.	B.2.1. Įvardija ir trumpai apibūdina kūrinio veikėjus.	B.2.1. Apibūdina veikėjus, vertina jų veiksmus, samprotauja apie jų santykius.
	B.2.2. Nusako įvykių seką, nurodo aiškiai tekste įvardytą veiksmo vietą ir laiką; kūrinio nuotaiką.	B.2.2. Aptaria įvykių seką, veiksmo laiką, vietą, jų kaitą, įvykių svarbą. Apibūdina grožinio teksto nuotaiką.
	B.2.3. Skiria grožinį ir negrožinį tekstus; prozos ir poezijos kūrinius. Įvertina, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.	B.2.3. Nusako esminius grožinio ir negrožinio teksto požymius, argumentuodamas skiria prozos, poezijos, dramos kūrinius. Atpažįsta amžiaus tarpsniui aktualius kūrinių žanrus, pavyzdžiui, pasaka, eilėraštis, apsakymas, drama.
	B.2.4. Dalijasi nuomone ir išpūdžiais, patirtais skaitant kūrinį. Nurodo labiausiai patikusią (vaizdingiausią, įdomiausią, juokingiausią ar pan.) teksto vietą ir paaiškina, kodėl ji patiko. Remiasi asmenine patirtimi.	B.2.4. Išsako išpūdžius ir nuomonę apie kūrinį. Argumentuotai paaiškina, kas ir kodėl tekste jam padarė išpūdį, sudomino, nustebino, suglumino ir pan. Remiasi asmenine patirtimi, perskaitytu tekstu, anksčiau skaitytais kūriniais.
B.3. Vertina skaitomų tekstų raišką.	B.3.1. Remiasi iliustracijomis skaitydamas tekstą.	B.3.1. Samprotauja, kaip iliustracija padėjo suprasti tekstą.
	B.3.2. Randa tekste dažnai vartojamus vaizdingus žodžius ir frazes, paaiškina jų reikšmę.	B.3.2. Randa tekste vaizdingus žodžius ir frazes, paaiškina jų reikšmę ir paskirtį. Diskutuoja, kaip tekste siekiama įtaigumo (pvz., vaizdingi žodžiai), tikslumo (pvz., išvardijimas), aiškumo (pvz., schema).
	B.3.3. Vertina skirtingose teksto vietose išsakytas mintis (pamokymus), samprotauja, kodėl mintis (pvz.: pamokymas) yra pateikta tam tikroje kūrinio vietoje.	B.3.3. Atpažįsta ir paaiškina netiesiogiai pasakytas mintis,; argumentuoja, kodėl pasirinktos tokios raiškos priemonės.
B.4. Taiko skaitymo strategijas.	B.4.1. Siekdamas suprasti tekstą, peržvelgia į akis krintančią informaciją (antraštes, schemas, paveikslėlius ir pan.). Randa raktinį žodį, sakinį, iliustraciją, kurie rodo, apie ką gali būti tekstas.	B.4.1. Siekdamas suprasti teksto visumą, tikslingai peržvelgia iliustracijas, teksto struktūros ypatumus ir kt. informaciją. Randa informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam skaitymo tikslui (pvz., sužinoti, pritaikyti, kurti).

	B.4.2. Sieja tekstą su jau žinoma informacija, kai yra suteikiama pagalba. Svarsto apie informacijos (pav., reklamos) patikimumą.	B.4.2. Skaitydamas sieja tekstą su jau žinoma informacija. Kitiškai vertina informacijos patikimumą, pagrįstumą.
	B.4.3. Išskiria aiškias ir mažiau suprantamas teksto vietas. Pasitikrina savo supratimą klausdamas mokytojo, kitų suaugusiųjų, draugų.	B.4.3. Įvertina tekste pateiktos informacijos aiškumą ir aptaria, kas padeda geriau suprasti konkretų tekstą. Pasitikrina savo supratimą klausdamas, skaitydamas dar kartą, raskdamas informacijos žinyuose, žodynuose.
	B.4.4. Atsižvelgdamas į skaitymo tikslus ir poreikius, suaugusiųjų padedamas naudojami bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiama galimybėmis skaityti.	B.4.4. Atsižvelgdamas į skaitymo tikslus ir poreikius, naudojami bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiama galimybėmis skaityti.
C. Rašymas		
C.1. Kuria tekstus atsižvelgdamas į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.	C.1.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga (raktiniais žodžiais, paveikslėlių serija, pradžia, <u>elementaria</u> įvykių grandine) kuria rišlų kelių sakinių pasakojimą.	C.1.1. Savarankiškai kuria nuoseklų, rišlų pasakojimą. Į pasakojimą gali įterpti aprašymo elementus.
	C.1.2. Siekdamas kuo tiksliau perduoti žinią, kuria asmeninio konteksto (vaiko šeima, draugai, klasė) informacinį tekstą (žinutę, kvietimą, skelbimą), pateikdamas esminę informaciją.	C.1.2. Siekdamas perduoti žinią kuria artimo gyvenimiško konteksto (mokykla, gimtasis miestas, pažįstami ir nepažįstami žmonės) informacinį tekstą, perteikdamas esminę informaciją ir detales.
	C.1.3. Naudodamasis pagalbine medžiaga keliais sakiniais aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus.	C.1.3. Tiksliai, išplėtotai aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus, įvykius, reiškinius.
	C.1.4. Pagal pavyzdį parašo kelių sakinių aiškinamojo pobūdžio tekstą (instrukciją, receptą).	C.1.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga aiškiai rašo aiškinamojo pobūdžio tekstą.
	C.1.5. Pagal savo galimybes rašo taip, kad skaitytojas jį suprastų.	C.1.5. Rašo taip, kad skaitytojas aiškiai suprastų parašytas mintis.
C.2. Kuria tinkamos struktūros tekstus.	C.2.1. Rašo pasakojimą, kuriame ryškėja pagrindinės struktūrinės dalys (pradžia – įvykių raida – pabaiga).	C.2.1. Rašo pasakojimą, kuriame yra pagrindinės struktūrinės dalys, jos gali būti grafiška neatskirtos.
	C.2.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo informacinį tekstą, išlaikydamas daugumą atitinkamos struktūros elementų.	C.2.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo atitinkamos struktūros informacinį tekstą.

	C.2.3. Aprašydamas objektą pateikia bendrą vaizdą ir detales.	C.2.3. Aprašydamas objektą laikosi aprašymo struktūros (bendras vaizdas – detalės – apibendrinimas).
C.3. Tinkamai pasirenka raišką, laikosi kalbos normų.	C.3.1. Rašydamas tekstą, pagal pavyzdį arba naudodamasis pagalbine medžiaga pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą ir adresatą (pažįstamam ir nepažįstamam; suaugusiam ir vaikui); vartoja artimoje aplinkoje sutinkamus vaizdingus žodžius ir posakius (mažybinės formas, sinonimus, palyginimus).	C.3.1. Rašydamas tekstą pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą; vartoja dažnai kalboje sutinkamus vaizdingus žodžius ir posakius (sinonimus, palyginimus, perkeltinės reikšmės žodžius ar posakius).
	C.3.2. Rašo tekstą, siedamas sakinius su tema, tekste pasitaiko vietų, kuriose be reikalo nekartojami tie patys žodžiai.	C.3.2. Rašo tekstą, pagal prasmę siedamas sakinius, pastraipas; daugeliu atvejų be reikalo nekartoja tų pačių žodžių, dažniausiai pasirenka tinkamus siejamuosius žodžius.
	C.3.3. Vartoja tiesioginius, klausiamuosius sakinius; skatinamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	C.3.3. Rašo tekstą, tikslingai vartodamas tiesioginius, klausiamuosius sakinius, kartais gali pavartoti skatinamuosius sakinius.
	C.3.4. Daugeliu atvejų rašo laikydamasis 1–2 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių; rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C.3.4. Daugeliu atvejų rašo laikydamasis 3–4 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių; rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.
C.4. Taiko rašymo strategijas.	C.4.1. Rašo tekstą pagal pateiktą planą, veiksmažodžių grandinę, kai yra suteikiama pagalba; naudojami raktiniais žodžiais, duota pradžia ir/arba pabaiga.	C.4.1. Rašo tekstą pagal savarankiškai susidarytą planą, pateiktus raktinius žodžius, duotą pabaigą.
	C.4.2. Tobulina kuriamą tekstą: dar kartą jį skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (turinio, struktūros, rašybos).	C.4.2. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus.
D. Kalbos pažinimas		
D.1. Atpažinti lietuvių kalbos garsus ir raides, tobulinti tartį.	D.1.1. Skiria lietuvių kalbos garsus kalbos sraute, užrašo juos atitinkamomis raidėmis; paaiškina, kuo raidė skiriasi nuo garso.	D.1.1. Lietuvių kalbos garsus ir raides atpažįsta įvairiuose kontekstuose (eiluotoje kalboje, deklamuojant, dainuojant, įvairiose aplinkose/medijose).

	D.1.2. Taisyklingai atlieka žodžio garsinę analizę (iš eilės išvardija garsus žodžių, kurių taisyklingas tarimas nesiskiria nuo rašybos).	D.1.2. Taisyklingai atlieka bet kurio žodžio garsinę analizę.
	D.1.3. Skiria balsius, priebalsius, dvibalsius (nevirtodami terminų), taisyklingai juos taria.	D.1.3. Skiria lietuvių kalbos garsų rūšis: balsius, priebalsius, dvigarsius (dvibalsius, mišriuosius dvigarsius), taisyklingai juos taria, vartoja terminus.
	D.1.4. Minkštai tariamus priebalsius žymi minkštumo ženklu <i>i</i> dažniausiai vartojamuose žodžiuose.	D.1.4. Visuose žodžiuose minkštai tariamus priebalsius žymi minkštumo ženklu <i>i</i> .
D.2. Paaiškinti elementariausius žodžių kaitymo ir darybos būdus, kalbos dalių požymius	D.2.1. Taisyklingai kirčiuoja dažniausiai vartojamus žodžius.	D.2.1. Taisyklingai kirčiuoja rečiau vartojamus žodžius, išsiaiškina, kaip kirčiuojamas nežinomas žodis.
	D.2.2. Skiria žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų, požymių pavadinimus.	D.2.2. Atpažįsta ir skiria kalbos dalis (veiksmažodį, daiktavardį, būdvardį,rieveksmį), juos kaito; kalbinės raiškos priemonės (sinonimus, antonimus, perkeltinės reikšmės žodžius), vartoja jų terminus.
	D.2.3. Atpažįsta ir vartoja asmenvardžius (žmonių vardus, pavardes), gyvūnų vardus, vietovardžius (miesto, kaimo, ežero, upės ar jam žinomos vietovės pavadinimus).	D.2.3. Skiria ir taisyklingai vartoja tikrinius daiktavardžius įvairiuose kontekstuose.
	D.2.4. Pagal pavyzdį taiko ir paaiškina žodžių kaitymo ir darybos būdus.	D.2.4. Pradedą vartoti reikšminių žodžio dalių sąvokas (giminiški žodžiai, šaknis, galūnė, priesaga, priešdėlis); skirsto paprastos darybos žodžius reikšminėmis žodžio dalimis, žymėdamas jas sutartiniais ženklais.
D.3. Aptarti sakinių įvairovę ir žodžių ryšius sakinyje.	D.3.1. Skiria sakinį nuo pavienių žodžių, kelia sakinio žodžiams klausimus.	D.3.1. Paaiškina, kaip sakinio žodžiai yra tarpusavyje susiję; nagrinėja sakinį.
	D.3.2. Vartoja įvairius sakinius (tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius).	D.3.2. Sudaro tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius, taisyklingai juos intonuoja; vartoja neišplėstinius ir išplėstinius sakinius.
	D.3.3. Atpažįsta sakinio žodžius, nusakančius veikėją ir jo atliekamą veiksmą.	D.3.3. Sakinyje randa veiksnį (išreikštą daiktavardžio ar asmeninio įvardžio vardininku), tarinį (išreikštą

		asmenuojamą veiksmažodžio forma) ir juos tinkamai pažymi sutartiniais ženklais.
D.4. Skirti tekstą nuo pavienių sakinių, taikyti elementariausias žinias apie tekstą, pasakojimo sandarą.	D.4.1. Skiria tekstą nuo pavienių sakinių, nurodo elementariausius teksto požymius (pvz., pavadinimą).	D.4.1. Atpažįsta įvairius tekstus (netradicinius, tekstus įvairiose aplinkose/medijose).
	D.4.2. Taiko žinias apie pasakojimo sandarą: kaip įvykis prasidėjo (įvykio pradžia), kas atsitiko, kaip įvykis baigėsi (įvykio pabaiga).	D.4.2. Taiko žinias apie teksto tipus (pasakojimo (aprašymo), aiškinimo ir samprotavimo (argumentavimo?) sandarą).
D.5. Taiko kalbos pažinimo strategijas	D.5.1. Pagal pavyzdį atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., grupuoja skirtingus žodžius pagal reikšmę).	D.5.1. Savarankiškai atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėsningumus, padaro išvadas; sudaro atmintines, išveda taisykles).
	D.5.2. Pagal pavyzdį atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje, daro išvadas pagal aiškiai pastebimus požymius).	D.5.2. Savarankiškai atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas aktualioje aplinkoje, apibendrina, daro išvadas, formuluoja rekomendacijas).

6. Mokymosi turinys.

6.1. 1–2 klasės

6.1.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.1.1.1. **Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai.** Aiškinamasi, kodėl reikia atidžiai klausytis. Aptariami esminiai klausymosi tikslai: sužinoti, išmokti, suprasti kitus. Mokomasi suprasti kalbėjimo paskirtį ir teikiamas galimybes, komunikuoti įvairiomis priemonėmis (telefonu, internetu). Aptariama, kokiais tikslais, kodėl žmonės kalbasi: siekia sudominti, pasidalyti, apsikeisti informacija arba nuomonėmis, ieško informacijos, žinių, bendrauja.

6.1.1.2. **Kalbėjimo ir klausymosi veiklos pobūdis.** Mokomasi tinkamai išklausti ir suprasti kalbantįjį, bendraujant klausytis ir išgirsti vienas kitą, laikytis kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų.

Bendraudami įvairiose kalbinėse situacijose, mokiniai pratinasi naudotis tinkamomis kalbinės raiškos priemonėmis, vartoti žodžius ir jų junginius, kuriais kreipiamasi į pašnekovą, pasisveikinama, atsakoma į klausimus, atsisveikinama, dėkojama bendraamžiams ir suaugusiesiems. Mokiniai mokosi išsakyti savo mintis, nuomones, vertinimus, nepertraukti kalbančiųjų. Mokomasi laikytis mandagaus bendravimo ir bendradarbiavimo (grupinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų.

Pratinamasi dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose, bendraujant išsakyti ir išgirsti vienas kitą, perduoti tikslią informaciją kitam asmeniui. Pasakojama pagal pavyzdį, pateikiamus klausimus, įvairius paveikslėlius. Aptariama kalbėjimo turinys ir forma, mokomasi apmąstyti, ką atliko gerai, kas nepasisėkė, kaip kitą kartą galėtų pagerinti savo kalbėjimą.

Mokomasi tikslingai vartoti įvairias kalbinės raiškos priemones, verbalinę kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis, iš klausos atpažinti ir tiksliai išgirsti lietuvių kalbos garsus, žodžius, suprantamai tarti garsus žodžiuose: balsius, dvibalsius, mišriuosius dvigarsius, minkštuosius ir kietuosius priebalsius. Mokomasi nustatyti kirčiuotą skiemenį ir taisyklingai ištartį žodį (žodžius), taisyklingai intonuoti tiesioginius, klausiamuosius ir skatinamuosius sakinius.

6.1.1.3. Teksto struktūra ir tekstų tipai. Mokomasi aktyviai klausytis įvairių garsų (gamtos, aplinkos, muzikos), amžiaus tarpsnį atitinkančių tekstų, kurių temos ir turinys artimas mokinių patirčiai, supažindinantis su aktualiais tradicinės ir moderniosios Lietuvos ir pasaulio kultūros kontekstais. Klausymui pasirenkami nesudėtingos struktūros monologiniai ir dialoginiai skirtingo pobūdžio tekstai: kasdieniai pokalbiai, informaciniai pranešimai, instrukcijos, dalykiniai, tautosakos ir grožinės literatūros tekstai.

Mokiniai mokosi kurti aiškios struktūros sakininius tekstus (įžanga, dėstymas, pabaiga). Mokomasi kurti pasakojimą laikantis chronologinio principo. Nagrinėjami ir kuriami sakininiai aprašomojo tipo tekstai, aiškinamasi, kokia aprašymo paskirtis, kada jo gali prireikti, mokomasi pateikti bendrą vaizdą ir detales. Mokomasi išsakyti savo nuomonę, bandoma ją pagrįsti. Aptariama monologinio teksto paskirtis, kokiose situacijose reikia jį naudoti, kuo jis skiriasi nuo pokalbio. Mokiniai mokosi tikslingai dalyvauti pokalbiuose.

6.1.2. Skaitymas

6.1.2.1. Skaitymo tikslai. Aptariama, kodėl žmonėms svarbu mokėti skaityti, kaip dažnai ir ką skaito vaikai ir suaugusieji.

6.1.2.2. Skaitymo technika. Prisimenama, praktiškai įtvirtinama patirtis, įgyta priešmokykliniame ugdyme: tęsiamas susipažinimas su lietuvių kalbos garsais ir jų ženklais – raidėmis, aiškinamasi garso ir raidės ryšys. Skaitydami grožinius ir negrožinius tekstus mokiniai nuolat tobulina skaitymo įgūdžius, skaitoma balsu ir tyliai.

6.1.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi vertingiausi, kultūrai pažinti svarbūs klasikinės ir šiuolaikinės (lietuvių ir kitų tautų) grožinės vaikų literatūros kūriniai ar jų ištraukos. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys negrožiniai tekstai. Skaityti klasėje parenkami ar savarankiškai skaityti rekomenduojami tekstai atitinka mokinių amžių, poreikius ir interesus, skatina motyvaciją skaityti. Parenkant tekstus atsižvelgiama į rekomenduojamos literatūros sąrašus, kurie pateikiami metodinėse rekomendacijose.

Skaitoma ir aptariama grožiniai (apie 70 proc.) ir negrožiniai (30 proc.) tekstai. Iš grožinių tekstų skaitoma: tautosakos – apie 10 proc., lietuvių klasikų kūrinių vaikams – apie 10 proc., lietuvių šiuolaikinių autorių kūrinių vaikams – apie 20 proc., pasaulio vaikų literatūros klasikų kūrinių – apie 20 proc., pasaulio šiuolaikinės literatūros kūrinių vaikams – apie 10 proc. Iš negrožinių tekstų skaitomi publicistiniai, informaciniai ir įvairialypės informacijos tekstai (pvz., filmas, paveikslėlių istorija, elektroninis tekstas, dainovaizdis, žemėlapis).

6.1.2.4. Literatūros ir kultūros pažinimo pradmenys. Skaitant įvairius tautosakos, grožinės literatūros kūrinius, mokomasi išvelgti juose autorių išmonę, kalbos turtingumą ir grožį. Mokomasi suprasti ir skirti pasaką, dainą, mįslę, skaičiuotę, pamėgdžiojimą, eiliuotą ir neeiliuotą kūrinį. Įgyjami literatūros pažinimo pradmenys, išmokstama tikslingai vartoti literatūros sąvokas (kūrinys, mįslė, pasaka, eilėraštis, apsakymas, rašytojas, pavadinimas, dailininkas, iliustracija).

Skaitant įvairius negrožinius tekstus (straipsnius, informacines žinutes, skelbimus, instrukcijas, receptus, sąrašus, gamtos objektų ir reiškinių aprašymus ir kt.), mokomasi šiuose tekstuose išskirti svarbiausias detales, faktus, veiksmų seką. Pratinamasi rasti reikiamą informaciją šio amžiaus vaikams skirtuose žodynuose, enciklopedijose, internete ir kitur.

6.1.2.5.**Skaitytojo ugdymas.** Mokiniai ugdomi pomėgį skaityti bei sąmoningo skaitytojo gebėjimus: orientuotis knygų įvairovėje, pasirinkti savo amžiui ir skaitymo gebėjimams tinkamą knygą, periodinį leidinį, tinkamai elgtis su knyga, pasidomėti, kas yra knygos autorius, dailininkas, pratintis vertinti leidinio išvaizdą ir turinį.

6.1.3. **Rašymas (rašymo technika, teksto kūrimas)**

6.1.3.1.**Rašymo tikslai.** Aptariama, kodėl žmonėms svarbu mokėti rašyti, kaip dažnai ir ką rašo vaikai ir suaugusieji.

6.1.3.2.**Rašymo technika.** Nagrinėjami pasirinkti rašytinių raidžių ir jų junginių pavyzdžiai, mokomasi taisyklingai rašyti visas rašytines lietuvių kalbos abėcėlės raides ir jas jungti žodžiuose, rašyti jas žodžiuose, sakiniuose, orientuotis rašymo sąsiuvinyje. Mokomasi rašyti kompiuterio, telefono klaviatūra. Didžiosiomis ir mažosiomis rašytinėmis ir spausdintinėmis raidėmis užrašomi informaciniai tekstai, įvairios antraštės, skelbimai.

6.1.3.3.**Garsinė analizė.** Nagrinėjami žodžiai (kuriuose nėra priebalsių asimiliacijos) garsais. Lyginami žodžiai, kuriuose yra i – y, u – ū, e – è, ie – è, uo – o, mokomasi juos taisyklingai tarti ir rašyti.

6.1.3.4.**Elementarūs sakinio skyrybos ir teksto struktūros atvejai.** Susipažįstama su paprasčiausiais sakinio skyrybos atvejais, teksto rašymo reikalavimais ir mokomasi parašyti sakinį bei neilgą tekstą: sakinį pradėti didžiąja raide, pabaigoje parašyti tašką, klaustuką arba šauktuką, rašyti teksto pavadinimą, pirmą teksto sakinį pradėti toliau nuo krašto.

6.1.3.5.**Rašyba.** Mokomasi taisyklingai užrašyti:

žodžio garsus juos žyminčiomis raidėmis;

žodžius, kurių rašyba nesiskiria nuo taisyklingo tarimo;

daiktavardžių vienaskaitos galininką, daugiskaitos kilmininką;

daiktavardžių vienaskaitos vietininką, kurių galūnė yra -e, -yje, -ėje, -oje, -uje;

žodžius su minkštumo ženklu, išskyrus atvejus, kai minkštumo ženklas yra prieš dvibalsius;

žodžius su e – è;

žodžius su priebalse j;

žodžius su dvibalsiais (kai prieš dvibalsį nėra minkštumo ženklo) (ie, ei, au, ui, ai, uo);

žodžius su panašiai skambančiomis priebalsėmis k – g, p – b, t – d, ž – š, z – s (be priebalsių supanašėjimo);

žodžius su priebalsių samplaikomis;

žodžius su ilgaisiais ir trumpaisiais balsiais 2–3 skiemenų žodžiuose;

žodžius su priešdėliu ne-, priesagomis: -el-, -uk-, -yt-;

žmonių ir gyvūnų vardus, miestų, gatvių pavadinimus. Mokomasi parašyti savo vardą, pavardę, mokyklos, miesto, kaimo, gatvės pavadinimą; įsidėmėtinos rašybos žodžius: ašotis, ažuolas, mišlė, žąsis, mane, tave, manęs, tavęs, mūsų, jūsų, ačiū, šiandien, rytoj, Kęstutis;

sakinį pradėti rašyti didžiąja raide;
sakinio pabaigoje rašyti tašką, klaustuką arba šauktuką, atsižvelgiant į intonaciją.

6.1.3.6. Teksto kūrimas. Mokomasi kurti prasmingus tekstus raštu, iš pradžių derinant paskirus žodžius su paveikslėliais, o išmokus rašyti visas raides – reikšti mintis sakiniiais ir kurti rašytinius tekstus be paveikslėlių. Kuriamo teksto turinys ir pavadinimas turėtų atitikti temą, užduotį, mintys dėstomos susietais sakiniiais, taikomi 1–2 klasės mokymosi turinyje numatyti rašybos ir skyrybos atvejai. Mokomasi elementariai taisyti, tobulinti parašytą tekstą.

Pasakojimo rašymas. Mokomasi rašyti išgalvotą arba asmenine patirtimi grįstą neilgą aiškaus siužeto pasakojimą, kuriame nusakyta užuomazga, trumpai aprašytas veiksmas ir pateikta jo atomazga. Mokomasi parašyti pasakojimą apie patirtus, matytus ar išgalvotus įvykius pagal paveikslėlius, atsakant į klausimus, naudojant perskaitytą pavyzdį, naudojant kito teksto pradžią, pagal kartu su mokytoju sudarytą planą (ar be jo).

Atpasakojimo rašymas. Mokant rašyti pasakojimą rašomas atpasakojimas (autorius teksto iki 50 žodžių), atitinkantis perskaitytą / girdėtą tekstą; atsižvelgiama į klausimus arba planą.

Informacinio teksto (žinutės, kvietimo, skelbimo), laiško rašymas. Mokomasi parašyti trumpą žinutę, kvietimą, skelbimą, sveikinimą draugui, namiškiams, užsirašant svarbiausią informaciją, pvz., kur ir kada įvyks koncertas; parašyti trumpą laišką pažįstamam adresatui. Mokomasi rašyti tikslingai, atsižvelgiant į situaciją ir adresatą.

Aprašymo rašymas. Mokomasi naudojantis pagalbine (vaizdo, garso, lytėjimo) medžiaga aprašyti objektą (daiktą, gyvūną ir kt.). Aprašyme pateikiamas bendras objekto vaizdas (koks jis?) ir išorinės detalės (kaip atrodo?).

Aiškinimo rašymas. Mokomasi naudojantis pavyzdžiu parašyti kelių sakinių paaiškinimą, kaip kas nors daroma (pvz., instrukciją, receptą) arba kaip kur nors nueiti (pvz., iš namų į mokyklą).

6.1.4. Kalbos sandaros pažinimas¹

6.1.4.1. Garsas. Aptariama lietuvių kalbos garsinė sandara: balsiai, priebalsiai, dvibalsiai. Dalyvaujant praktinėje veikloje (klausantis eilėraščių, dainų, smulkiosios tautosakos kūrinių (ypač eiliuotų), pasakų be galo, žaidžiant įvairius žodžių žaidimus ir pan.) įsiklausoma į kalbos garsus ir mokoma juos išgirsti kalbos sraute. Praktinėje veikloje susipažįstama su visais lietuvių kalbos garsais (ilgaisiais ir trumpaisiais balsiais, skardžiaisiais ir dusliaisiais priebalsiais). Mokomasi atlikti garsinę žodžio analizę (pasakyti visus žodžio garsus iš eilės, pasakyti pirmą, paskutinį ar žodžio viduryje esantį nurodytą garsą). Elementariai susipažįstama su lietuvių kalbos garsine sandara: balsiais, priebalsiais, dvibalsiais. Susipažįstama su sąvokomis: kalbos garsas, raidė, balsis, balsė, priebalsis, priebalsė, dvibalsis, ilgasis balsis, trumpasis balsis. Susipažįstama su minkštai tariamų priebalsių žymėjimu – priebalsių minkštumo ženklu i. Mokomasi taisyklingai tarti bendrinės kalbos garsus (ilguosius, trumpuosius balsius, panašiai skambančius priebalsius k – g, t – d, p – b, s – z, š – ž, dvibalsius ie, uo), taisyklingai kirčiuoti.

- 6.1.4.2. **Žodis.** Mokomasi skirti žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų, požymių pavadinimus. Susipažįstama su asmenvardžiais (žmonių vardai, pavardės), gyvūnų vardais, vietovardžiais (miesto, kaimo, kuriame gyvena, pavadinimas, artimiausio ežero, upės, kalno ar kitos žymios vietovės pavadinimas). Analizuojami tekstai, jų sakiniai, žaidžiama žodžiais, praktiškai susipažįstama su žodžių kaitymu ir dažniausiais žodžių darybos būdais: žodis gali keisti pabaigą; iš vieno žodžio galima padaryti kitą žodį (pvz., gėlė – gėlelė, bitė – bitininkas, eiti – išeiti, gražus – negražus ir pan.). Praktiškai susipažįstama su žodžio skiemeniu.
- 6.1.4.3. **Sakinys.** Praktinėje veikloje susipažįstama su sakinių įvairove, mokomasi suprasti, kuriuo sakiniu teigiama, kuriuo klausiama. Mokomasi tinkamai intonuoti šiuos sakinius. Nagrinėjant neilgus teksto sakinius mokomasi kelti sakinio žodžiams klausimus ir suprasti, kad sakinio žodžiai vieni su kitais susiję ir yra derinami tarpusavyje.
- 6.1.4.4. **Tekstas.** Formuojamas sakinio ir žodžio santykio suvokimas: tekstas sudarytas iš sakinių, sakiny – iš žodžių. Susipažįstama su teksto pavadinimu. Aiškinantis 6–8 metų vaikams suprantamų tekstų turinį, mokomasi pasakyti, apie ką tekste kalbama. Susipažįstama su paprasčiausia pasakojimo sandara: kaip įvykis prasidėjo (užuomazga), kas atsitiko (veiksmo vyksmas), kaip įvykis baigėsi (atomazga).
- 6.1.4.5. **Abstrakčiosios sąvokos ir jų raiška (nevarojant sąvokų)²:** Gramatikos formų ir konstrukcijų, abstrakčiųjų sąvokų raiškos turi būti mokomasi praktiškai, dažniausiai pagal pateiktus modelius ir klausimus, pačių sąvokų nevarojant. Programoje jos pateikiamos mokytojams, vadovėliu, mokymosi priemonių autoriams.

Veiksmas dabartyje, praecityje, ateityje, reiškiamas veiksmožodžių esamojo, būtojo kartinio ir būsimojo laiko formomis.

Skatinimas, reiškiamas liepiamąja forma.

Subjektas, reiškiamas vardažodžių vardininku ir paprasčiausiais žodžių junginiais.

Objektas, reiškiamas vardažodžių galininku ir kilmininku, priemonės įnagininku, adresato naudininku.

Požymis, reiškiamas būdvardžiais ir įvardžiais.

Kiekybė, reiškiamą kiekiniais pagrindiniais skaitvardžiais ir kiekiorieveiksmiais.

Vieta, reiškiamą vardažodžių vietininku,rieveiksmiais ir prielinksninėmis konstrukcijomis.

Laikas, reiškiamasrieveiksmiais, vardažodžių galininku, prielinksninėmis konstrukcijomis.

Būdas, reiškiamasrieveiksmiais.

Tikslas, reiškiamas bendratimi ir vardažodžių kilmininku.

Neigimas, reiškiamas neigiamosiomis dalelytėmis ir priešdėliais.

Klausimas, reiškiamas klausiamaisiais žodeliais ir intonacija.

Kreipinys, reiškiamas šauksmininku.

6.2. 3 klasė

6.2.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika.

²Ši tema pagal poreikius (nevarojant sąvokų) rekomenduojama mokyklų tautinės mažumos kalba mokiniams.

6.2.1.1.1. **Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai.** Kalbama ir klausomasi atsižvelgiant į tikslą (siekiama gauti informacijos ar ją perduoti, bendrauti ar kt.), situaciją (atidžiai, sąmoningai, be išankstinio nusistatymo), adresantą (kalbėti su bendraamžiais, suaugusiais, pažįstamais, nepažįstamais ir t.t.). Mokomasi sudominti pašnekovą (pasakoti įvykius, nuotykius, sekti pasakas), informuoti (tiksliai perduoti informaciją, trumpai pristatyti objektą), apibūdinti (pateikti objekto visumą ir detales), paaiškinti (kaip kas nors veikia, kaip kas nors yra padaryta), išreikšti savo nuomonę. Tikslingai mokytojui padedant komunikuojama reikiamomis priemonėmis (pavyzdžiui, telefonu).

6.2.1.2. **Kalbėjimo ir klausymosi veiklos pobūdis.** Mokomasi tiksliai perduoti informaciją (kas, kada, kur, kaip, kodėl). Vaidinant, žaidžiant, kuriant išgalvotas istorijas, mokomasi improvizuoti, kūrybiškai interpretuoti (perkurti, pakeisti pasakojimo pradžią, pabaigą ir t. t.), įtaigiai, raiškiai kalbėti, tinkamai intonuoti. Mokomasi vartoti būdingas žodinės ir nežodinės raiškos (pauzės, nutylėjimai, gestai) priemones.

Mokiniai ugdomi dialoginio ir monologinio kalbėjimo gebėjimus. Mokomasi tinkamai dalyvauti mokiniams aktualiuose pokalbiuose (dviese, mažesnėje ar didesnėje grupėje), diskusijose, trumpai ar išsamiai atsakyti į klausimus, formuluoti klausimus.

6.2.1.3. **Teksto struktūra ir tekstų tipai.** Mokiniai klausosi jiems aktualių įvairių negrožinių (informacinių, dalykinių, publicistinių, praktinių: receptai, instrukcijos ir pan.), tautosakos ir grožinės vaikų literatūros tekstų, pokalbių (girdimų tiesiogiai arba įrašytų). Klausymui pasirenkami tekstai, kuriuos bendrine lietuvių kalba arba tarmiškai aiškiai skaito įvairūs kalbėtojai (pavyzdžiui, vaikai, suaugusieji, aktoriai).

Mokomasi kurti sakytinius tekstus – pasakojimą, aprašymą, aiškinimą. Mokomasi kurti išplėtotą pasakojimą pasirinkta tema laikantis chronologinio principo, atskleidžiant įvykius, aptariant veikėjus. Nagrinėjami ir kuriami sakytiniai aprašomojo tipo tekstai: susipažįstama su jų komponavimo ypatumais (visumos įspūdis ir detalės, erdvinio išdėstymo principas (arti – toli, viršus – apačia, kairė – dešinė). Mokomasi pasakoti įtraukiant aprašymo elementus. Mokomasi išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę.

6.2.2. Skaitymas

6.2.2.1. **Skaitymo tikslai.** Skaitant ir aptariant grožinius ir negrožinius tekstus, vaikų periodiką aiškinamasi, kodėl, kokių tikslu skaitoma: pažinti, mokytis, patirti malonumą.

6.2.2.2. **Skaitymo technika.** Toliau tobulinami skaitymo gebėjimai (pereinama nuo mokymosi skaityti į mokymąsi skaitant). Mokomasi su mokytojo pagalba pasirinkti skaitymo būdą ir tempą atsižvelgiant į situaciją ir skaitomą tekstą, daryti pauzes, tinkamai dėti loginius kirčius, skaityti ir deklamuoti raiškiai.

6.2.2.3. **Tekstų atranka.** Skaitomi mokinių amžių ir interesus atitinkantys, vertingiausi, asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti svarbūs šiuolaikinės (lietuvių ir kitų tautų) ir klasikinės vaikų literatūros kūriniai ar jų ištraukos. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys negrožiniai tekstai.

Skaitoma ir aptariama: grožiniai (apie 70 proc.) ir negrožiniai (apie 30 proc.) kūriniai; lietuvių (apie 50 proc.) ir užsienio (apie 50 proc.) vaikų literatūros kūriniai. Daugiau dėmesio skiriama šiuolaikiniams vaikų literatūros kūriniais. Su klasikiniiais vaikų literatūros kūriniais

susipažįstama pamokose, skaitant ir aptariant drauge su mokytoju. Skaitomi ir analizuojami negožiniai tekstai įvairiose aplinkose ir kontekstuose su mokytojo pagalba: publicistiniai, dokumentiniai, informaciniai ir įvairialypės informacijos (pvz., filmas, reklama, paveikslėlių istorija, elektroninis tekstas, dainovaizdis, žemėlapis) tekstai. Mokomasi savarankiškai rasti reikiamą informaciją mokytojo nurodytuose informacijos šaltiniuose.

6.2.2.4. Literatūros ir kultūros pažinimo pradmenys. Skaitant tautosakos, grožinės vaikų literatūros kūrinius, mokomasi suvokti literatūrą kaip žodžio meną, išvelgti jos meninio pasaulio sąlygiškumą, vertybes. Mokytojui padedant mokomasi analizuoti kūrinio turinį ir raišką.

Skaitant tautosakos tekstus stengiamasi priartėti prie natūralių jų gyvavimo būdų: sekamos pasakos, pasakojami padavimai, sakmės, menamos mįslės, žaidžiami žaidimai, dainuojamos vaikų dainos. Susipažįstama su tradiciniais lietuvių liaudies pasakų personažais, mokomasi skirti liaudies ir literatūrinę pasaką.

Skaitant ir aptariant poeziją dalijamasi įspūdžiais, gilinamasi į eilėraščio nuotaiką, melodiją, siužeto elementus, mokomasi raiškiai deklamuoti. Mokiniai patys bando eiliuoti. Mokomasi suprasti dramos kūrinio savitumą, skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Mokomasi išvelgti literatūros ir kitų menų ryšius: aptariama skaitomų kūrinių ir iliustracijų sąsajos, spektakliai, filmai, pastatyti pagal literatūros kūrinius.

Mokomasi vartoti naujas sąvokas (drama, sakmė, padavimas, patarlė, literatūrinė pasaka, tema, pagrindinė mintis, įvykis, veiksmo laikas, veiksmo vieta, pagrindinis veikėjas).

Ugdomosiose veiklose mokytojui padedant tikslingai skaitomi negožiniai tekstai. Aptariami pasirinkti vaikams skirtos periodikos leidiniai, televizijos ir radijo laidos, filmai, vaikų literatūros ekranizacijos, spektakliai, interneto svetainės.

6.2.2.5. Skaitytojo ugdymas. Skaitydami vertingus literatūros kūrinius, mokiniai ugdomi literatūrinę, kultūrinę, estetinę nuovoką. Ugdomas knygos kaip literatūros pateikimo formos supratimas. Aptariama knygos sandara, mokomasi rasti pagrindinius bibliografinius duomenis. Žino keletą mėgiamų vaikų literatūros autorių.

Mokiniai skatinami skaityti laisvalaikiu ir kalbėtis apie perskaitytas knygas. Išbando keletą knygų pasirinkimo (pavyzdžiui, pagal knygos išvaizdą, pagal draugo rekomendaciją) ir pristatymo klasės draugams (pavyzdžiui, ištraukos skaitymas, piešinys, plakatas) strategijų.

6.2.3. Rašymas

6.2.3.1. Rašymo tikslai. Aptariama rašymo svarba ir nauda žmogui ugdantis asmenybę, kūrybiškumą, lavinantis vaizduotę, praktinėje veikloje.

6.2.3.2. Rašymo technika. Rašoma tvarkingai, įskaitomai, pereinama prie greitesnio rašymo tempo. Rašoma kompiuterio, telefono klaviatūra.

6.2.3.3. Elementarūs skyrybos atvejai. Mokomasi sakinio gale parašyti reikiamus skyrybos ženklus; parašyti kablelį prieš jungtukus o, bet, tačiau, kad, išskirti kreipinį.

Išskirti kreipinį sakinio pradžioje – Į I-II KLASEJ.

Mokomasi kuriamuose tekstuose vartoti tiesioginius, klausiamuosius, šaukiamuosius sakinius ir jų pabaigoje parašyti reikiamus skyrybos ženklus.

Mokomasi pagal pavyzdį užrašyti veikėjų pokalbius, kai tiesioginė kalba eina prieš ir/arba po autoriaus žodžių. Supažindinama su sudėtinių sakinių vartojimu.

6.2.3.4. **Rašyba.** Mokomasi taisyklingai užrašyti:

- asmeninius įvardžius, asmenvardžius ir vietovardžius;
- žodžius su priešdėliais iš-, į-, už-;
- žodžius su priesagomis, -, -ykl-, -ikl-, -yn-, -in-, -inink-, -(i)av-, -dav-
- sudurtinius žodžius be jungiamųjų balsių (rugsėjis);
- žodžius su mišriaisiais dvigarsiais, su dvibalsiais, su minkštumo ženklu;
- dažniausiai vartojamų žodžių priebalsių asimiliacijos atvejus (dirbti – dirba, nešdavo – nešė, verkdamo – verkė, išbėgo, užsuko, apdengė, atgal ir kt.);
- įsidėmėtinos rašybos žodžius: save, kažkas, galbūt, turbūt, raštas, dviese, trise, keturiese, žemyn, aukštyn, rytoj, keletas, stebuklas ir jų darinius;
- daiktavardžių visus vienaskaitos ir daugiskaitos linksnius;
- esamojo, būtojo kartinio, būtojo dažninio ir būsimosio laiko veiksmažodžius (visų asmenų);

6.2.3.5. **Teksto kūrimas.** Mokytojui padedant mokomasi kurti įvairaus pobūdžio prasmingus tekstus, reikalingus mokymuisi arba buitinėse situacijose, atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir situaciją. Daugiau dėmesio skiriama teksto kūrimo procesui, jame aktyviai dalyvauja mokytojas ir mokinys. Mokomasi su mokytojo pagalba rašyti rišliais sakiniais (sieti vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkti tinkamus siejamuosius žodžius); nekartoti tų pačių žodžių, išskyrus kartojimą kaip stilistinę priemonę (pvz., ėjo ėjo ir priėjo; lipo lipo ir įlipo į dangų; graži graži kaip saulės dukra) ir kt.; pasakoti vaizdžiai. Mokomasi su mokytoju pagal iš anksto susitartus kriterijus taisyti, tobulinti parašytą tekstą: netiksliai pavartotą žodį pakeičia tikslesniu; išbraukia pasikartojantį, netinkamą sakinį, prireikus įrašo žodžių, papildo parašytą tekstą. Taikomi 3 klasės turinio apimtimi numatyti rašybos ir skyrybos atvejai. Laikomasi kalbos etiketo (tinkamai pasirenkami žodžiai ir posakiai) atsižvelgiant į adresatą ir komunikavimo situaciją.

Pasakojimo kūrimas. Mokomasi rašyti išgalvotą arba asmenine patirtimi grįstą pasakojimą: 1) pagal pasakojimo gaires (raktiniai žodžiai, klausimai ir pan.); 2) pagal perskaityto literatūros kūrinio pavyzdį; 3) pagal su mokytoju sudarytą planą. Vertinant pasakojimą atsižvelgiama į su mokiniiais aptartus ar susitartus pasakojimo kūrimo kriterijus (pvz., temos atskleidimą; teksto vientisumą ir nuoseklumą; pasakojimo struktūrą (pradžią – įvykio raida – pabaiga); teksto kalbinę raišką; išmoktų rašybos ir skyrybos atvejų taikymą).

Informacinio teksto (žinutės, kvietimo, skelbimo), laiško rašymas. Mokomasi parašyti trumpą žinutę, kvietimą, skelbimą, sveikinimą atsižvelgiant į rašomo teksto struktūrą, tikslą ir adresatą. Išskiriamos tokios šiems tekstams būdingos struktūrinės dalys:

laiško – data, kreipinys, pasisveikinimas, atsisveikinimas, parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas);

skelbimo, kvietimo – kreipinys, tikslas, vieta, laikas, apranga (ir / ar kitos detalės), parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas);

žinutės – kreipinys, tikslas, laikas, vieta, parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas).

Aprašymo rašymas. Naudojantis regos, girdėjimo, lytėjimo, uoslės, skonio pojūčiais mokomasi aprašyti objektą (daiktą, gyvūną ir kt.). Galima naudotis pavyzdžiu, planu, vaizdinėmis priemonėmis ar kt. Mokomasi laikytis aprašymo struktūros (bendras vaizdas – detalės – apibendrinimas), labiausiai plėtojant vieną struktūrinę dalį – detales. Mokomasi aprašymo elementus įterpti į pasakojimą.

Paaiškinimo rašymas. Mokomasi parašyti trumpą paaiškinimą, kaip kas nors daroma arba kaip kur nors nueiti, nuvažiuoti.

Atpasakojimo rašymas. Mokant rašyti atpasakojimą su mokytojo pagalba, rašomas nuoseklus, rišlus tekstas. Mokomasi naudotis klausimais, mokytojo pateiktu planu, veiksmų grandine.

6.2.4. Kalbos pažinimas

6.2.4.1. Garsas. Lietuvių kalbos garsų rūšys: balsiai, priebalsiai, dvigarsiai (dvibalsiai). Klausantis raiškiai deklamuojamų ar skaitomų tekstų, dainuojamų liaudies dainų, taip pat deklamuojant, skaitant, dainuojant įtvirtinamas supratimas apie lietuvių kalbos garsinę sandarą: balsius, priebalsius, ilguosius, trumpuosius balsius. Mokomasi išgirsti ir suprasti garsų sąskambius eiliuotoje kalboje. Toliau tobulinama tartis: taisomi tarties trūkumai, pagal pavyzdį mokomasi taisyklingai kirčiuoti sunkiau kirčiuojamus žodžius, jų kirčiavimą pasitikrinti žodyne.

6.2.4.2. Žodis. Kalbos dalys: veiksmažodis, daiktavardis, būdvardis; perkeltinės reikšmės žodžiai; asmenvardžiai ir vietovardžiai. Supažindinama su sąvokomis: giminiški žodžiai, priešdėlis, kamienas, šaknis, priesaga, galūnė. Mokytojui padedant mokomasi sudaryti naujus priešdėlinius, priesaginius žodžius pagal pavyzdį, juos tinkamai vartoti tekste. Aiškinamasi, kaip kaitomi veiksmažodžiai, daiktavardžiai, mokomasi tinkamai vartoti įvairias jų formas.

6.2.4.3. Sakinys. Mokomasi kelti klausimus sakinio žodžiams (veiksniui ir tariniui); pagal sakymo tikslą sudaryti tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius (terminų tiesioginis, klausiamasis, skatinamasis mokiniai nevartoja, tik paaškina, kad vienais sakiniiais galima pasakoti įvykį, kitais – ko nors paklausti, paprašyti, trečiais – paraginti ir t. t.). Mokomasi taisyklingai intonuoti sakinius. Mokomasi su

mokytojo pagalba sakinyje rasti veiksnį (išreikštą daiktavardžio ar asmeninio įvardžio vardininku), tarinį (išreikštą asmenuojamąja veiksmažodžio forma) ir juos tinkamai pažymėti sutartiniais ženklais. Supažindinama su neišplėstinių ir išplėstinių sakinių vartojimu.

6.2.4.4. Tekstas. Mokomasi pažinti pasakojamojo teksto sandarą, planą; gyvūnų, daiktų aprašymą; elementaraus samprotavimo (pvz., kodėl patiko/nepatiko, kodėl buvo įdomu/ neįdomu ir pan.) elementus mokinių kalboje. Mokomasi su mokytojo pagalba sudaryti pasakojamojo teksto planą, suprasti pasakojimo (kaip teksto tipo) sandarą, kurti pasakojimą. Susipažįstama su gyvūnų, daiktų aprašymo vartojimu tekste. Aptariami skaitomi literatūros kūriniai, jų ištraukos, atsakoma į klausimus, remiamasi teksto žodžiais arba išsakoma nuomonė, vertinamos akivaizdžios situacijos, elementariai pradedamas vartoti samprotavimas.

6.3. 4 klasė

6.3.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.3.1.1. Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Atsižvelgiant į mokiniui aktualų kontekstą, kalbama ir klausomasi atsižvelgiant į tikslą, situaciją, adresantą. Mokomasi sudominti pašnekovą, informuoti, apibūdinti, paaiškinti, išreikšti argumentuotą nuomonę. Savarankiškai tikslingai mokymosi tikslais komunikuojama reikiamomis priemonėmis (pavyzdžiui, internetu).

6.3.1.2. Kalbėjimo ir klausymosi veiklos pobūdis. Mokomasi tiksliai perduoti informaciją (kas, kada, kur, kaip, kodėl). Vaidinant, kuriant išgalvotas istorijas, mokomasi improvizuoti, kūrybiškai interpretuoti, įtaigiai, raiškiai kalbėti, tinkamai intonuoti. Mokomasi tikslingai vartoti būdingas žodinės ir nežodinės raiškos (pauzės, nutylėjimai, gestai) priemonės.

Mokiniai ugdomi dialoginio ir viešo monologinio kalbėjimo gebėjimus. Mokomasi tinkamai dalyvauti įvairiuose pokalbiuose, diskusijose, debatuoti (iš anksto pasirengus).

6.3.1.3. Teksto struktūra ir tekstų tipai. Mokiniai klausosi jiems aktualių įvairių negrožinių ir grožinės vaikų literatūros tekstų, tautosakos, pokalbių (girdimų tiesiogiai arba įrašytų). Klausymui pasirenkami tekstai, kuriuos skaito įvairūs kalbėtojai (pavyzdžiui, vaikai, suaugusieji, aktoriai).

Mokomasi kurti įvairių tipų sakytinius tekstus – pasakojimą, aprašymą, aiškinimą, argumentavimą. Mokomasi kurti išplėtotą pasakojimą pasirinkta tema laikantis chronologinio principo, atskleidžiant įvykius, aptariant veikėjus, išsakant pagrindinę mintį. Nagrinėjami ir kuriami sakiniai aprašomojo tipo tekstai: susipažįstama su jų komponavimo ypatumais (visumos įspūdis ir detalės, erdvinio išdėstymo principas). Mokomasi pasakoti įtraukiant aprašymą. Mokomasi išsakyti ir savo nuomonę pagrįsti dviem – trim argumentais (pavyzdžiui, asmenine patirtimi, patikimuose šaltiniuose surastais faktais).

6.3.2. Skaitymas

6.3.2.1. Skaitymo tikslai. Skaitant ir aptariant grožinius ir negrožinius tekstus, vaikų periodiką aiškinamasi, kodėl, koku tikslu skaitoma: pažinti, mokytis, patirti malonumą. Aptariamas skaitymas formalioje ir neformalioje aplinkoje, medijose.

6.3.2.2. Skaitymo technika. Toliau tobulinami sklandaus skaitymo gebėjimai, mokomasi savarankiškai pasirinkti skaitymo būdą ir tempą atsižvelgiant į situaciją ir skaitomą tekstą, daryti pauzes, tinkamai dėti loginius kirčius, skaityti ir deklamuoti raiškiai.

6.3.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi mokinių amžių ir interesus atitinkantys, vertingiausi, asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti svarbūs šiuolaikinės (lietuvių ir kitų tautų) ir klasikinės vaikų literatūros kūriniai ar jų ištraukos. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys negrožiniai tekstai.

Skaitoma ir aptariama: grožiniai (apie 70 proc.) ir negrožiniai (apie 30 proc.) kūriniai; lietuvių (apie 50 proc.) ir užsienio (apie 50 proc.) vaikų literatūros kūriniai. Daugiau dėmesio skiriama šiuolaikiniams vaikų literatūros kūriniams. Su klasikiniams vaikų literatūros kūriniams susipažįstama pamokose, skaitant ir aptariant drauge su mokytoju. Savarankiškai skaitomi ir analizuojami negrožiniai tekstai įvairiose aplinkose ir kontekstuose: publicistiniai, dokumentiniai, informaciniai ir įvairialypės informacijos (pvz., filmas, reklama, paveikslėlių istorija, elektroninis tekstas, dainovaizdis, žemėlapis) tekstai. Mokomasi savarankiškai rasti reikiamą informaciją savarankiškai pasirinktuose informacijos šaltiniuose.

6.3.2.4. Literatūros ir kultūros pažinimo pradmenys. Skaitant tautosakas, grožinės vaikų literatūros kūrinius, mokomasi suvokti literatūrą kaip žodžio meną, išvelgti jos meninio pasaulio sąlygiškumą, vertybes. Savarankiškai analizuojamas mokinio amžių ir interesus atitinkančio kūrinio turinys ir raiška.

Skaitant tautosakas tekstus gilinamasi į tautosakas ir autorinės kūrybos ryšį. Lyginamos tradicinės ir literatūrinės pasakos.

Skaitant ir aptariant poeziją dalijamasi įspūdžiais, gilinamasi į eilėraščio nuotaiką, melodiją, siužeto elementus, mokomasi raiškiai deklamuoti. Mokomasi suprasti dramos kūrinio savitumą, skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką.

Mokomasi išvelgti literatūros ir kitų menų ryšius: aptariama skaitomų kūrinių ir iliustracijų sąsajos, spektakliai, filmai, pastatyti pagal literatūros kūrinius.

Tikslingai vartoja sąvokas (drama, sakmė, padavimas, patarlė, literatūrinė pasaka, poetas, tema, pagrindinė mintis, įvykis, veiksmo laikas, veiksmo vieta, pagrindinis veikėjas).

Ugdomosiose veiklose savarankiškai tikslingai skaitomi negrožiniai tekstai. Aptariami pasirinkti vaikams skirtos periodikos leidiniai, televizijos ir radijo laidos, filmai, vaikų literatūros ekranizacijos, spektakliai, interneto svetainės.

6.3.2.5. Skaitytojo ugdymas. Skaitydami vertingus literatūros kūrinius, mokiniai ugdomi literatūrinę, kultūrinę, estetinę nuovoką. Aptariama knygos sandara, savarankiškai randa pagrindinius bibliografinius duomenis. Žino keletą mėgiamų vaikų literatūros autorių. Argumentuoja, kodėl autorius yra mėgstamas.

Mokiniai skatinami skaityti laisvalaikio ir kalbėtis apie perskaitytas knygas. Įvaldo keletą knygų pasirinkimo (pavyzdžiui, pagal knygos anotaciją, pagal žanrą) ir pristatymo klasės draugams (pavyzdžiui, interviu su draugu, konferencija, reklama sienlaikraštyje) strategijų.

6.3.3. Rašymas

6.3.3.1. Rašymo tikslai. Aptariama rašymo svarba ir nauda žmogui ir visuomenei ugdantis asmenybę, kūrybiškumą, lavinantis vaizduotę, praktinėje veikloje.

6.3.3.2. Rašymo technika. Rašoma tvarkingai, įskaitomai, atsižvelgiant į situaciją (pvz. dailyraščiu, greitraščiu). Skatinama individuali rašysena. Rašoma kompiuterio, telefono klaviatūra.

6.3.3.3. Elementarūs skyrybos atvejai. Mokomasi atskirti neišplėstines vienaarūšes sakinio dalis.

Kuriamuose tekstuose stengiamasi vartoti tiesioginius, klausiamuosius, šaukiamuosius sakinius ir jų pabaigoje parašyti reikiamus skyrybos ženklus.

Mokomasi pagal pavyzdį užrašyti veikėjų pokalbius, kai autoriaus žodžiai įsiterpia į tiesioginę kalbą. Mokomasi vartoti sudėtinius sakinius.

6.3.3.4. Rašyba. Mokomasi taisyklingai užrašyti:

- žodžius su priešdėliais at-, ant-, ap-;
- žodžius su priesagomis -(i)uk-, -ikl-, -in-, -(i)av-, -ing-;
- sudurtinius žodžius su jungiamąja balse (i)a (rugiagėlė);
- žodžius su mišriaisiais dvigarsiais, su dvibalsiais, su minkštumo ženklu;
- priebalsių asimiliacijos atvejus;
- įsidėmėtinos rašybos žodžius: manęs, tavęs, savęs, vėliava, įvairus, mąstyti, kąsnis, tęsinys, drąsa, grįžo ir jų darinius;
- daiktavardžių ir būdvardžių visus vienaskaitos ir daugiskaitos linksnius;
- esamojo, būtojo kartinio, būtojo dažninio ir būsimojo laiko veiksmažodžius (visų asmenų);
- būdorieveiksmius;

6.3.3.5. Teksto kūrimas. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio prasmingus tekstus, reikalingus mokymuisi arba buitinėse situacijose, atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir situaciją. Vis daugiau dėmesio skiriama sukurtam tekstui tobulinti, kai aktyviai dalyvauja mokytojas ir mokinys. Stengiamasi rašyti taip, kad kuriamo teksto turinys atitiktų temą, užduotį, plėtojamą pagrindinę mintį. Mokomasi savarankiškai rašyti rišliais sakiniais (sieti vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkti tinkamus siejamuosius žodžius); nekartoti tų pačių žodžių, išskyrus kartojimą kaip stilistinę priemonę (pvz., ėjo ėjo ir priėjo; lipo lipo ir įlipo į dangų; graži graži kaip saulės dukra) ir kt.; pasakoti vaizdžiai. Mokomasi savarankiškai pagal iš anksto susitartus kriterijus taisyti, tobulinti parašytą tekstą: netiksliai pavartotą žodį pakeičia tikslesniu; išbraukia pasikartojantį,

netinkamą sakinį, prireikus įrašo žodžių, papildo parašytą tekstą. Taikomi 4 klasės turinio apimtimi numatyti rašybos ir skyrybos atvejai. Laikomasi kalbos etiketo (tinkamai pasirenkami žodžiai ir posakiai) atsižvelgiant į adresatą ir komunikavimo situaciją.

Pasakojimo kūrimas. Mokomasi rašyti išgalvotą arba asmenine patirtimi grįstą pasakojimą: 1) pagal pasakojimo gaires; 2) savarankiškai keičiant, perdarant mokytojo pateiktą planą; 3) pagal perskaityto literatūros kūrinio pavyzdį; 4) pagal savarankiškai sudarytą planą. Vertinant pasakojimą atsižvelgiama į su mokiniais aptartus ar susitartus pasakojimo kūrimo kriterijus (pvz., temos atskleidimą; teksto vientisumą ir nuoseklumą; pasakojimo struktūrą (pradžia – įvykio raida – pabaiga); teksto kalbinę raišką; išmoktų rašybos ir skyrybos atvejų taikymą).

Informacinio teksto (žinutės, kvietimo, skelbimo), laiško rašymas. Mokomasi parašyti žinutę, kvietimą, skelbimą, sveikinimą, išsamiai aptariant detales ir atsižvelgiant į tikslą ir adresatą. Išskiriamos tokios šiems tekstams būdingos struktūrinės dalys:

laiško – data, kreipinys, pasisveikinimas, atsisveikinimas, parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas);

skelbimo, kvietimo – kreipinys, tikslas, vieta, laikas, apranga (ir / ar kitos detalės), parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas);

žinutės – kreipinys, tikslas, laikas, vieta, parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas).

Aprašymo rašymas. Mokomasi detaliai aprašyti objektą (daiktą, gyvūną ir kt.), įvykį, reiškinių. Galima naudotis pavyzdžiu, planu, vaizdinėmis priemonėmis ar kt. Stengiamasi laikytis aprašymo struktūros (bendras vaizdas – detalės – apibendrinimas). Mokomasi į pasakojimą įterpti veikėjo, objekto, vietos ir kt. aprašymą.

Paaiškinimo rašymas. Mokomasi parašyti išsamų paaiškinimą, kaip kas nors daroma arba kaip kur nors nueiti, nuvažiuoti.

Atpasakojimo rašymas. Mokant rašyti atpasakojimą savarankiškai, rašomas nuoseklus, rišlus tekstas. Mokomasi naudotis mokytojo pateiktu arba savarankiškai susidarytu planu, veikslių grandine.

6.3.4. Kalbos pažinimas

6.3.4.1. Garsas. Lietuvių kalbos garsų rūšys: dvigarsiai (dvibalsiai, mišrieji dvigarsiai). Klausantis raiškiai deklamuojamų ar skaitomų tekstų, dainuojamų liaudies dainų, taip pat deklamuojant, skaitant, dainuojant įtvirtinamas ir praplečiamas supratimas apie lietuvių kalbos garsinę sandarą: balsius, priebalsius, ilguosius, trumpuosius balsius, dvibalsius, supažindinama su mišriaisiais dvigarsiais ir sąvoka mišrusis dvigarsis. Mokomasi išgirsti ir suprasti garsų sąskambius eiliuotoje kalboje. Toliau tobulinama tartis: taisomi tarties trūkumai, pagal pavyzdį mokomasi taisyklingai kirčiuoti sunkiau kirčiuojamus žodžius, jų kirčiavimą pasitikrinti žodyne.

6.3.4.2. Žodis. Kalbos dalys: veiksmažodis, daiktavardis, būdvardis,rieveiksmis; sinonimai, antonimai, perkeltinės reikšmės žodžiai. Supažindinama su sąvokomis: giminiški žodžiai, priešdėlis, kamienas, šaknis, priesaga, galūnė. Mokomasi sudaryti naujus priešdėlinius, priesaginius žodžius pagal pavyzdį, juos tinkamai vartoti tekste. Aiškinamasi, kaip kaitomi veiksmažodžiai, daiktavardžiai, būdvardžiai, mokomasi tinkamai vartoti įvairias jų formas.

- 6.3.4.3. Sakinys. Mokomasi kelti klausimus visiems sakinio žodžiams, t. y. rasti ryšius tarp sakinio žodžių; pagal sakymo tikslą sudaryti tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius (terminų tiesioginis, klausiamasis, skatinamasis mokiniai nevartoja, tik paaiškina, kad vienais sakiniiais galima pasakoti įvykį, kitais – ko nors paklausti, paprašyti, trečiais – paraginti ir t. t.). Stengiamasi taisyklingai intonuoti sakinius. Mokomasi savarankiškai sakinyje rasti veiksnį (išreikštą daiktavardžio ar asmeninio įvardžio vardininku), tarinį (išreikštą asmenuojamąja veiksmažodžio forma) ir juos tinkamai pažymėti sutartiniais ženklais. Mokomasi nagrinėti sakinį, tinkamai keliant klausimus sakinio žodžiams.
- 6.3.4.4. Tekstas. Mokomasi pažinti pasakojamojo teksto sandarą, planą; gyvūnų, daiktų aprašymą; įterpiami samprotavimo elementai mokinių kalboje. Mokomasi savarankiškai sudaryti pasakojamojo teksto planą, suprasti pasakojimo (kaip teksto tipo) sandarą, sukurti pasakojimą. Aptariamasis gyvūnų, daiktų aprašymo vartojimas tekste. Aptariamasis skaitomi literatūros kūriniai, jų ištraukos, atsakoma į klausimus, remiamasis teksto žodžiais arba išsakoma nuomonė, vertinama, praktiškai pradedamas vartoti samprotavimas kaip teksto tipas.

7. Pasiekimų vertinimas

Vertinimas yra esminė mokymosi proceso dalis. Mokinių lietuvių kalbos ir literatūros mokymosi rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti. Vertinimas yra priemonė kaupti ir panaudoti informaciją apie mokinio mokymosi patirtį – pasiekimus, daromą pažangą. Mokinys turi žinoti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, jas turi žinoti ir tėvai. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymosi perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Vertindami privalome apmąstyti ne vien ugdymo tikslus ir principus, turinį ir metodus, bet ir vertinimo bei įvertinimo poveikį vaikų motyvacijai bei savigarbai. Mokinys neturi bijoti klausti, klysti, turėti kitokią nuomonę nei dauguma.

Vertiname ir skatiname įsivertinti visų lietuvių kalbos ir literatūros sričių gebėjimus: kaip mokinys išmoko klausytis kitų, kaip pats geba kalbėti ir kalbėtis, kaip skaito ir supranta skaitomus tekstus, kaip geba pats rašyti ir kurti tekstus, kiek suvokia kalbą kaip socialinę reiškinį, turintį tam tikrą sistemą, elementariai pažįsta lietuvių kalbos sandarą. Vertinimas turėtų skatinti kiekvieno vaiko domėjimąsi knygomis ir kalba, mėgtų skaityti grožinę literatūrą, ja žavėtusi, nes literatūra yra vienas iš svarbiausių šiuolaikinio vaiko emocijų turtinimo šaltinių.

Mokinio kalbos ugdymui vienodai svarbūs tiek objektyviai įvertinami gebėjimai (išreiškiami tam tikrais statistiniais parametrais), tiek subjektyvi mokinio, klasės draugų ir mokytojo nuomonė. Tai skatina mokytis diskutuojant, vertinti bendradarbiaujant, padeda pastebėti, kaip mokinys reiškia įspūdžius, emocijas, atskleidžia individualų mokinio santykį su kūriniumi ar žodžiu ar raštu kuriamu tekstu. Naudingiausias mokiniui formuojamasis vertinimas, padedantis mokytis. Diagnostinis vertinimas padeda įvertinti nueitą etapą ir numatyti perspektyvą. Apibendrinamasis vertinimas, atliekamas kurso pabaigoje, padeda apžvelgti visą laikotarpį ir nustatyti mokinių pasiekimų lygius.

8. Pasiekimų lygiai.

8.1. 1 – 2 klasė.

Pasiiekimai	Lygiai			
	Slenkstinis	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika				
A.1. Aktyviai klausosi sakinio teksto.	A.1.1.1. Atidžiai klausosi (reaguoja mimika/gestais), sutelkia dėmesį trumpam klausymuisi (apie 10 min.), aptaria/atrenka/išskiria dalį lengvai suvokiamos/atpažįstamos/išskiriamos informacijos.	A.1.1.2. Klausosi dėmesingai, atrenka jam reikšmingą informaciją ar jos dalį.	A.1.1.3. Klausosi dėmesingai, aptaria/atrenka/išskiria esminę informaciją.	A.1.1.4. Klausosi dėmesingai ir reflektiviai (aktyviai parodydamas (mimika, gestais) santykį su pranešimu), atrenka informaciją nurodytam tikslui.
	A.1.2.1. Įsiklauso ir supranta dalį įvairių kalbėtojų, (pvz., bendraamžių ir suaugusiųjų, pažįstamų ir nepažįstamų) aiškiai perteikiamos informacijos, kai ji yra pakartojama.	A.1.2.2. Įsiklauso ir supranta dalį įvairių kalbėtojų, (pvz., bendraamžių ir suaugusiųjų, pažįstamų ir nepažįstamų) aiškiai perteikiamos informacijos.	A.1.2.3. Įsiklauso ir supranta įvairių kalbėtojų, (pvz., bendraamžių ir suaugusiųjų, pažįstamų ir nepažįstamų) aiškiai perteikiamą informaciją.	A.1.2.4. Įsiklauso ir supranta skirtingu tempu įvairių kalbėtojų, (pvz., bendraamžių ir suaugusiųjų, pažįstamų ir nepažįstamų) perteikiamą esminę ir neesminę informaciją.
	A.1.3.1. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi, atsako į su vertinimu susijusius klausimus pagal vieną nurodytą kriterijų.	A.1.3.2. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi, vertina pagal kelis nurodytus kriterijus.	A.1.3.3. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi, vertina pagal nurodytus kriterijus.	A.1.3.4. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi, vertina pagal susitartus kriterijus.
A.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, klausosi ir	A.2.1.1. Naudodamasis pagalba pasako keletą rišlių sakinių tekstą	A.2.1.2. Naudodamasis pagalba iš anksto pasirengęs kalba	A.2.1.3. Iš anksto pasirengęs kalba monologu, dalyvauja	A.2.1.4. Kalba monologu, iš anksto pasirengęs dalyvauja dialoge,

kalba, atsižvelgdamas į situaciją, tikslą, adresatą.	žinoma tema, dalyvaudamas dialoge trumpai atsako į klausimus, pats paklausia.	monologu, dalyvauja dialoge, kartais naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).	dialoge, intuityviai naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).	tikslingai naudojasi neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).
	A.2.2.1. Bendraudamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą, kai gauna paramą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina; klausosi kito, reaguoja į klausimus, prašymus.	A.2.2.2. Bendraudamas kartais atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina; klausosi kito, reaguoja į klausimus, prašymus, pastebėjimus, pajuokavimus.	A.2.2.3. Bendraudamas dažnai atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina; klausosi kito, reaguoja į klausimus, prašymus, pastebėjimus, pajuokavimus.	A.2.2.4. Bendraudamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina; klausosi kito, tinkamai reaguoja į klausimus, prašymus, pastebėjimus, pajuokavimus.
	A.2.3.1. Klausydamas ar kalbėdamas iš dalies atsižvelgia į adresatą (vaiką arba pažįstamą suaugusįjį); stengiasi laikytis tam tikrų mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2.3.2. Klausydamas ar kalbėdamas dažnai atsižvelgia į adresatą (vaiką arba pažįstamą suaugusįjį) ar situaciją; stengiasi laikytis svarbiausių mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2.3.3. Klausydamas ar kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją; leidžia pašnekovui išsakyti savo mintis, dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2.3.4. Klausydamas ar kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.
A.3. Tinkamai vartoja kalbinės raiškos priemones, laikosi kalbos normų.	A.3.1.1. Trumpai pasakoja ar atpasakoja dalį lengvai suprantamo teksto.	A.3.1.2. Pasakoja ar atpasakoja lengvai suprantamą tekstą, kalbėdamas stengiasi nenukrypti nuo temos. Bando sudominti klausytoją.	A.3.1.3. Dažniausiai nuosekliai pasakoja ar atpasakoja, kalbėdamas nenukrypsta nuo temos. Siekdamas sudominti, stengiasi pasakoti emociškai, raiškiai.	A.3.1.4. Nuosekliai pasakoja ar atpasakoja. Siekdamas, kad klausytojas jį suprastų, pasakoja, emociškai, raiškiai.
	A.3.2.1. Pavartoja mokytojo pasiūlytas	A.3.2.2. Iš pateiktų kalbinės raiškos priemonių	A.3.2.3. Kai yra suteikiama pagalba,	A.3.2.4. Pasirenka tinkamą raišką pasakodamas,

	kalbinės raiškos priemonės pasakodamas, informuodamas.	pasirenka tinkamas pasakodamas, informuodamas, aiškindamas. Bando kalbėti raiškiai.	pasirenka tinkamą raišką (kalba tiksliai, aiškiai) pasakodamas, informuodamas, aiškindamas. Kalba raiškiai.	informuodamas, aiškindamas. Kalbėdamas daro pauzes, pabrėžia svarbiausius žodžius.
	A.3.3.1. Naudodamasis pagalba bando taisyklingai tarti, kirčiuoti dažniausiai vartojamus žodžius.	A.3.3.2. Naudodamasis pagalba bando taisyklingai tarti, kirčiuoti dažniausiai vartojamus žodžius; intonuoti sakinius.	A.3.3.3. Taisyklingai taria, kirčiuoja dažniausiai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja daugumą sakinių.	A.3.3.4. Taisyklingai taria, kirčiuoja daugumą žodžių. Tinkamai intonuoja sakinius.
	A.3.4.1. Į savo kalbą įterpia naujų žodžių, kuriuos jam pasiūlo mokytojas.	A.3.4.2. Į savo kalbą įterpia naujų dažnai vartojamų vaizdingų žodžių ir vieną kitą dažnai vartojamą posakį, kuriuos pateikia mokytojas.	A.3.4.3. Turtina savo kalbą naujais vaizdingais žodžiais ir posakiais. Tinkamai juos vartoja įprastose, žinomose situacijose, pažįstamame kontekste. Kalbėdamas tinkamai pavartoja tarmybes (jeigu jas žino).	A.3.4.4. Tikslingai turtina savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais. Tinkamai juos vartoja įvairesnėse situacijose.
A.4. Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.	A.4.1.1. Mokytojo klausiamas pasako, ko nesuprato klausydamas.	A.4.1.2. Mokytojo padedamas svarsto apie savo kalbėjimą ir klausymą, pavyzdžiui, įvardija, ko nesuprato, kas pasisekė.	A.4.1.3. Mokytojo padedamas apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: įvardija, kas pasisekė, kas – ne, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip; paprašo pakartoti, patikslinti, jeigu ko nors nesuprato.	A.4.1.4. Apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: įvardija, kas pasisekė, kas – ne, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip. Taiko jam žinomas strategijas informacijai pasitikslinti.
	A.4.2.1. Naudodamasis pagalba stengiasi parodyti kalbėtoju, kad jo klausosi;	A.4.2.2. Dažniausiai parodo kalbėtoju, kad jo klausosi; pasako mintį	A.4.2.3. Parodo kalbėtoju, kad jo klausosi. Naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo	A.4.2.4. Įvairiais būdais parodo kalbėtoju, kad jo klausosi. Naudojasi jam

	pasako mintį kitais žodžiais.	kitais žodžiais, kalbą papildo gestais.	strategijomis: pasako mintį kitais žodžiais, kalbą papildo gestais.	žinomomis kompensavimo strategijomis.
B. Skaitymas				
B.1. Sąmoningai skaito įvairaus pobūdžio tekstus. (Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas.)	B.1.1.1. Skaito balsu žodžiais, jaučia atskirų žodžių ribas; sunkesnius žodžius skaito skiemenuodamas. Taisyklingai taria aiškiai tariamus garsus, mokytojo padedamas intonuoja tiesioginius, klausiamuosius sakinius.	B.1.1.2. Skaito žodžiais, kartais sklandžiai perskaito trumpą sakinį, jį supranta. Taisyklingai taria daugumą garsų, mėgina/bando savarankiškai intonuoti tiesioginius ir klausiamuosius sakinius.	B.1.1.3. Skaito sakiniiais, sąmoningai. Taisyklingai taria garsus ir tinkamai intonuoja tiesioginius, klausiamuosius ir skatinamuosius sakinius, daro pauzes.	B.1.1.4. Sklandžiai skaito žinomą tekstą. Tinkamai intonuoja sakinius pagal skyrybos ženklus.
	B.1.2.1. Skaito nedidelės apimties tekstus, randa tekste bent dalį aiškiai pateiktos informacijos.	B.1.2.2. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste aiškiai pateiktą informaciją.	B.1.2.3. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste aiškiai pateiktą tiesioginę informaciją ir aiškiai numanomą netiesioginę informaciją	B.1.2.4. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste pateiktą tiesioginę ir netiesioginę informaciją.
	B.1.3.1. Naudodamasis pagalba pasirenka knygą skaitymui; skaito vaikams skirtas enciklopedijas, žodynus, žinytus, „draugišku“ internetu, kai reikia rasti lengvai randamą informaciją.	B.1.3.2. Naudodamasis pagalba pasirenka knygą skaitymui pagal interesus ir rekomendacijas; skaito vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, žinytais, „draugišku“ internetu.	B.1.3.3. Pasirenka ir skaito knygą pagal interesus. Naudojasi vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, žinytais, „draugišku“ internetu.	B.1.3.4. Pasirenka ir skaito knygą pagal skaitymo gebėjimus ir interesus. Tikslingai naudojasi vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, žinytais, „draugišku“ internetu.
	B.1.4.1. Pasako, apie ką tekste kalbama, kai tema labai aiškiai atskleista.	B.1.4.2. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) aiškiai	B.1.4.3. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą ir aiškiai	B.1.4.4. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą, randa

		atskleistą temą; naudodamasis pagalba aptaria aiškiai tekste atskleistas vertybes, susijusias su artimiausiu jam pažįstamu kontekstu.	numanomą pagrindinę mintį. Aptaria aiškiai tekste atskleistas vertybes, susijusias su artimiausiu jam pažįstamu kontekstu.	sakiniu išreikštą pagrindinę mintį. Aptaria tekste lengvai atpažįstamas bendražmogiškas vertybes.
B.2. Aptaria skaitomus tekstus, interpretuoja.	B.2.1.1. Įvardija ir apibūdina bent vieną veikėją.	B.2.1.2. Įvardija ir trumpai apibūdina bent du kūrinio veikėjus.	B.2.1.3. Įvardija ir trumpai apibūdina kūrinio veikėjus, juos palygina, nurodydamas, kuo veikėjai panašūs ir kuo skiriasi.	B.2.1.4. Apibūdina veikėjus, vertina jų veiksmus, samprotauja apie jų santykius.
	B.2.2.1. Įvardija bent vieną aiškiai tekste pateiktą įvykį, veiksmo vietą ar laiką.	B.2.2.2. Įvardija kelis aiškiai tekste pateiktus įvykius, nurodo aiškiai tekste įvardytą veiksmo vietą ir laiką, kai jie nurodyti vienas šalia kito; nusako aiškiai juntamą kūrinio nuotaiką.	B.2.2.3. Nusako įvykių seką, nurodo aiškiai tekste įvardytą veiksmo vietą ir laiką; kūrinio nuotaiką.	B.2.2.4. Nusako įvykių seką, atrinkdamas detales, būdingas įvykiui, reiškiniui; nurodo lengvai numanomą veiksmo vietą ir laiką, nusako, kaip ir kodėl kūrinio nuotaika keitėsi.
	B.2.3.1. Skiria prozos ir poezijos kūrinis nevertodamas sąvokų.	B.2.3.2. Naudodamasis pagalba skiria grožinį ir negrožinį tekstus; prozos ir poezijos kūrinis. Samprotauja, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.	B.2.3.3. Skiria ir nurodo vieną kitą grožinio ir negrožinio tekstų; prozos ir poezijos kūrinis požymius. Įvertina, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.	B.2.3.4. Nusako esminius grožinio ir negrožinio teksto, prozos, poezijos požymius.
	B.2.4.1. Perskaito labiausiai patikusią teksto vietą.	B.2.4.2. Dalijasi įspūdžiais apie skaitytą kūrinį su kitais. Perskaito labiausiai patikusią teksto vietą pagal nurodytą kriterijų (įdomiausią, juokingiausią	B.2.4.2. Dalijasi nuomone ir įspūdžiais, patirtais skaitant kūrinį. Nurodo labiausiai patikusią (vaizdingiausią, įdomiausią, juokingiausią	B.2.4.4. Dalijasi nuomone ir įspūdžiais, patirtais skaitant kūrinį, juos pagrindžia. Nurodo labiausiai patikusią teksto vietą ir samprotauja, kas ir

		ar pan.), naudodamasis pagalba paaiškina, kodėl ji patiko. Remiasi asmenine patirtimi.	ar pan.) teksto vietą ir paaiškina, kodėl ji patiko. Remiasi asmenine patirtimi.	kodėl jam patiko. Remiasi skaitytu tekstu.
B.3. Vertina skaitomų tekstų raišką.	B.3.1.1. Randa teksto ar jo dalies iliustraciją.	B.3.1.2. Susieja teksto turinį su teksto iliustracijomis.	B.3.1.3. Remiasi iliustracijomis skaitydamas tekstą; palygina tekstu ir iliustracijomis perteiktą turinį.	B.3.1.4. Samprotaudamas, kaip iliustracija padėjo suprasti kūrinį, remiasi tekstu.
	B.3.2.1. Randa tekste mokytojo nurodytą vaizdingą žodį.	B.3.2.2. Naudodamasi pagalba randa tekste dažnai vartojamus vaizdingus žodžius ir frazes, nusako jų reikšmę.	B.3.2.3. Randa tekste dažnai vartojamus vaizdingus žodžius ir frazes, paaiškina jų reikšmę.	B.3.2.4. Randa tekste vaizdingus žodžius ir frazes, paaiškina jų reikšmę ir paskirtį tekste.
	B.3.3.1. Naudodamasis pagalba randa tekste aiškiai išreikštą pamokymą.	B.3.3.2. Naudodamasis pagalba, vertina aiškiai tekste išsakytas mintis (pamokymus) ir samprotauja, kodėl mintis (pvz.: pamokymas) yra pateikta tam tikroje kūrinio vietoje.	B.3.3.3. Vertina skirtingose teksto vietose išsakytas mintis (pamokymus), samprotauja, kodėl mintis (pvz.: pamokymas) yra pateikta tam tikroje kūrinio vietoje.	B.3.3.4. Samprotauja apie netiesiogiai išsakytas mintis (pamokymus).
B.4. Taiko skaitymo strategijas.	B.4.1.1. Naudodamasis pagalba prieš skaitymą peržvelgia į akis krintančią teksto informaciją (antraštes, schemas, paveikslėlius ir pan.).	B.4.1.2. Peržvelgia į akis krintančią informaciją (antraštes, schemas, paveikslėlius ir pan.).	B.4.1.3. Tikslingai peržvelgia į akis krintančią informaciją (antraštes, schemas, paveikslėlius ir pan.). Randa raktinį žodį, sakinį, iliustraciją, kurie rodo, apie ką gali būti tekstas.	B.4.1.4. Tikslingai sieja žodinę ir nežodinę informaciją.

	B.4.2.1. Nurodo, kas jam tekste yra žinoma ir kas nauja.	B.4.2.2. Pagal įvardytus kriterijus sieja tekstą su jau žinoma informacija, kai yra suteikiama pagalba Svarsto apie informacijos patikimumą.	B.4.2.3. Sieja tekstą su jau žinoma informacija pagal įvardytus kriterijus. Svarsto apie informacijos (pvz., reklamoje pateikiamos) patikimumą.	B.4.2.4. Sieja tekstą su jau žinoma informacija. Remdamasis asmenine patirtimi ir tekstu samprotauja apie informacijos patikimumą.
	B.4.2.1. Nurodo, kas tekste buvo neaišku.	B.4.2.2. Naudodamasis pagalba, išskiria aiškias ir mažiau suprantamas teksto vietas. Pasitikrina savo supratimą klausdamas mokytojo.	B.4.2.3. Išskiria aiškias ir mažiau suprantamas teksto vietas ir paaiškina, ką ir kodėl buvo lengva ar sunku suprasti. Pasitikrina savo supratimą klausdamas mokytojo, kitų suaugusiųjų, draugų.	B.4.2.4. Samprotauja apie mažiau suprantamas teksto vietas. Pasitikrina savo supratimą naudodamas keletą skirtingų šaltinių.
	B.4.3.1. Naudodamasis pagalba naudojasi klasės arba mokyklos biblioteka.	B.4.3.2. Naudodamasis pagalba, atsižvelgdamas į skaitymo tikslus ir poreikius naudojasi klasės arba mokyklos biblioteka, interneto svetainėmis.	B.4.3.3. Atsižvelgdamas į skaitymo tikslus ir poreikius naudojasi bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis skaityti.	B.4.3.4. Pagal skaitymo tikslus naudojasi bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis skaityti.
C. Rašymas				
C.1. Kuria tekstus atsižvelgdamas į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.	C.1.1.1. Naudodamasis paveikslėlių serija, sukuria kelis su ja susijusius sakinius.	C.1.1.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga (paveikslėlių serija, pasakojimo pradžia) kuria kelių sakinių pasakojimą.	C.1.1.3. Naudodamasis pagalbine medžiaga (raktiniais žodžiais, paveikslėlių serija, pradžia, <u>elementaria</u> įvykių grandine) kuria rišlų kelių sakinių pasakojimą.	C.1.1.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga (raktiniais žodžiais, paveikslėlių serija, pradžia, <u>elementaria</u> įvykių grandine) kuria rišlų išsamų pasakojimą.

	C.1.2.1. Siekdamas perduoti žinią, pagal pavyzdį kuria asmeninio konteksto (vaiko šeima, draugai, klasė) informacinį tekstą (žinutę, kvietimą), pateikdamas kelias esminės informacijos detales.	C.1.2.2. Siekdamas perduoti žinią, kuria asmeninio konteksto (vaiko šeima, draugai, klasė) informacinį tekstą (žinutę, kvietimą, skelbimą), pateikdamas kelias esminės informacijos detales.	C.1.2.3. Siekdamas kuo tiksliau perduoti žinią, kuria asmeninio konteksto (vaiko šeima, draugai, klasė) informacinį tekstą (žinutę, kvietimą, skelbimą), pateikdamas esminę informaciją.	C.1.2.4. Siekdamas kuo tiksliau perduoti žinią, kuria asmeninio konteksto (vaiko šeima, draugai, klasė) informacinį tekstą (žinutę, kvietimą, skelbimą), išsamiai pateikdamas esminę informaciją.
	C.1.3.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga pavieniais žodžiais apibūdina gerai žinomus/ pažįstamus objektus.	C.1.3.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga sukuria kelis trumpus sakinius apie gerai žinomus/ pažįstamus objektus.	C.1.3.3. Naudodamasis pagalbine medžiaga keliais sakiniais aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus.	C.1.3.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga rišliai aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus.
	C.1.4.1. Pagal pavyzdį parašo kelias aiškinamojo pobūdžio teksto (recepto) detales (pvz., išvardija reikalingus produktus; priemones).	C.1.4.2. Pagal pavyzdį keliais trumpais sakiniais parašo aiškinamojo pobūdžio tekstą (receptą).	C.1.4.3. Pagal pavyzdį parašo kelių sakinių aiškinamojo pobūdžio tekstą (instrukciją, receptą).	C.1.4.4. Pagal pavyzdį parašo išsamų aiškinamojo pobūdžio tekstą (instrukciją, receptą).
	C.1.5.1. Naudodamasis pagalba arba pavyzdžiu rašo taip, kad skaitytojas suprastų vieną-kitą mintį.	C.1.5.2. Pagal savo galimybes rašo taip, kad skaitytojas gali suprasti vieną-kitą mintį.	C.1.5.3. Pagal savo galimybes rašo taip, kad skaitytojas jį suprastų.	C.1.5.4. Rašo taip, kad skaitytojas aiškiai supranta parašytas mintis.
C.2. Kuria tinkamos struktūros tekstus.	C.2.1.1. Parašo kelis sakinius, kuriuose galima išvelgti pasakojimo pradžios arba pagrindinės pasakojimo dalies – įvykio raidos užuomazgas.	C.2.1.2. Sukuria kelių sakinių pagrindinę pasakojimo dalį – įvykio(ų) raidą. Pradžia ir pabaiga sunkiai išvelgiamos.	C.2.1.3. Rašo pasakojimą, kuriame ryškėja pagrindinės struktūrinės dalys (pradžia – įvykių raida – pabaiga).	C.2.1.4. Rašo pasakojimą, kuriame aiškiai išryškintos pagrindinės struktūrinės dalys (pradžia – įvykių raida – pabaiga).

	C.2.2.1. Pagal analogišką pavyzdį rašydamos informacinį tekstą, išlaiko kelis atitinkamos struktūros elementus.	C.2.2.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo informacinį tekstą, išlaikydamos kelis atitinkamos struktūros elementus.	C.2.2.3. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo informacinį tekstą, išlaikydamos daugumą atitinkamos struktūros elementų.	C.2.2.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo atitinkamos struktūros informacinį tekstą.
	C.2.3.1. Aprašydamos objektą pateikia kelias aiškiai pastebimas detales.	C.2.3.2. Aprašydamos objektą glaustai pateikia bendrą vaizdą ir kelias detales.	C.2.3.3. Aprašydamos objektą pateikia bendrą vaizdą ir detales.	C.2.3.4. Aprašydamos objektą išsamiai pateikia bendrą vaizdą ir detales.
C.3. Tinkamai pasirenka raišką, laikosi kalbos normų.	C.3.1.1. Rašydamos tekstą, iš pateiktų pavyzdžių arba naudojamos pagalbinės medžiagos atsirenka raišką, atitinkančią teksto turinį ir adresatą (pažįstamam suaugusiam ir vaikui); vartoja artimoje aplinkoje dažniausiai sutinkamus vaizdingus žodžius (mažybės formas).	C.3.1.2. Rašydamos tekstą, pagal pavyzdį arba naudodamasis pagalbine medžiaga pasirenka raišką, iš dalies atitinkančią teksto turinį ir adresatą (pažįstamam suaugusiam ir vaikui); vartoja artimoje aplinkoje dažniausiai sutinkamus vaizdingus žodžius (mažybės formas, palyginimus).	C.3.1.3. Rašydamos tekstą, pagal pavyzdį arba naudodamasis pagalbine medžiaga pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą ir adresatą (pažįstamam ir nepažįstamam; suaugusiam ir vaikui); vartoja artimoje aplinkoje sutinkamus vaizdingus žodžius ir posakius (mažybės formas, sinonimus, palyginimus).	C.3.1.4. Rašydamos tekstą, pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą ir adresatą (pažįstamam ir nepažįstamam; suaugusiam ir vaikui); vartoja artimoje aplinkoje sutinkamus ir kelis iš skaitomų kūrinių aptartus vaizdingus žodžius ir posakius (mažybės formas, sinonimus, palyginimus).
	C.3.2.1. Rašo tekstą, kuriame jaučiamos temos užuomazgos.	C.3.2.2. Rašo tekstą, daugumą sakinių siedamas su tema.	C.3.2.3. Rašo tekstą, siedamas sakinius su tema, tekste pasitaiko vietų, kuriose be reikalo nekartojami tie patys žodžiai.	C.3.2.4. Rašo išsamų tekstą, siedamas sakinius su tema, daugeliu atvejų be reikalo nekartoja tų pačių žodžių.

	C.3.3.1. Vartoja tiesioginius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	C.3.3.2. Vartoja tiesioginius sakinius; klausiamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	C.3.3.3. Vartoja tiesioginius, klausiamuosius sakinius; skatinamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	C.3.3.4. Vartoja tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius.
	C.3.4.1. Naudodamasis pagalba pritaiko vieną-dvi turinio apimtimi numatytų 1–2 klasės gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, rašo daugeliu atvejų įskaitomai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C.3.4.2. Naudodamasis pagalba pritaiko kelias 1–2 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, rašo įskaitomai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C.3.4.3. Daugeliu atvejų rašo laikydamasis 1–2 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių; rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C.3.4.4. Rašo be klaidų, laikydamasis 1–2 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių, aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.
C.4. Taiko rašymo strategijas.	C.4.1.1. Naudodamasis pagalba, rašo tekstą, pritaikydamas rašymo pagal paveikslėlių seriją etapus.	C.4.1.2. Naudodamasis pagalba, rašo tekstą, pritaikydamas rašymo pagal duotą pradžią etapus.	C.4.1.3. Rašo tekstą pagal pateiktą planą, veiksmažodžių grandinę, kai yra suteikiama pagalba; naudojasi raktiniais žodžiais, duota pradžia ir/arba pabaiga.	C.4.1.4. Rašo tekstą pagal pateiktą planą, naudojasi užrašyta veiksmažodžių grandine, raktiniais žodžiais, duota pradžia, pabaiga ir pan.
	C.4.2.1. Naudodamasis pagalba, tobulina kuriamą teksto dalį: dar kartą ją skaito, taiso pagal vieną aspektą (turinio arba rašybos).	C.4.2.2. Naudodamasis pagalba tobulina kuriamą tekstą: dar kartą ją skaito, taiso pagal vieną aspektą (turinio arba rašybos).	C.4.2.3. Tobulina kuriamą tekstą: dar kartą ją skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (turinio, struktūros, rašybos).	C.4.2.4. Tobulina kuriamą tekstą: dar kartą ją skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius kelis aspektus (turinio, struktūros, rašybos).
D. Kalbos pažinimas				
	D.1.1.1. Skiria lietuvių kalbos garsus kalbos	D.1.1.2. Skiria lietuvių kalbos garsus kalbos	D.1.1.2. Skiria lietuvių kalbos garsus kalbos	D.1.1.2. Skiria lietuvių kalbos garsus ir raides

D.1. Atpažįsta lietuvių kalbos garsus ir raides, tobulina tartį.	sraute, kai tariama keletą kartų lėtai ir aiškiai, daugumą jų užrašo atitinkamomis raidėmis; praktinėje veikloje nurodo, kur garsas, kur raidė.	sraute, kai tariama lėtai ir aiškiai, užrašo juos atitinkamomis raidėmis; skiria raidę nuo garso.	sraute, užrašo juos atitinkamomis raidėmis; paaiškina, kuo raidė skiriasi nuo garso.	kalbos sraute, kai žodis pasakomas neįprastai/netipiškai (pavyzdžiui, greičiau, su akcentu, eiliuotoje kalboje, deklamuojant, dainuojant).
	D.1.2.1. Atlieka žodžio (vienskiemenio, atvirų skiemenų) garsinę analizę (iš eilės išvardija garsus žodžių, kurių taisyklingas tarimas nesiskiria nuo rašybos), siedamas garsą su jį žyminčia raide, raidę siedamas su garsu.	D.1.2.2. Atlieka žodžio (su dviejų priebalsių samplaikomis), kurio taisyklingas tarimas nesiskiria nuo rašybos, garsinę analizę, siedamas garsą su jį žyminčia raide, raidę – su garsu.	D.1.2.3. Dažniausiai atlieka žodžio (su ilgaisiais ar trumpaisiais, minkštumo ženklu prieš u ir ū, ą, o, dvibalsiais) garsinę analizę, siedamas garsą su jį žyminčia raide, raidę – su garsu.	D.1.2.4. Atlieka ilgesnių, sudėtingesnių, dažniau vartojamų žodžių (su trijų ir daugiau priebalsių samplaikomis) garsinę analizę, siedamas garsą su jį žyminčia raide, raidę – su garsu.
	D.1.3.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga, skiria balsius, priebalsius (nevarojant terminų), taisyklingai juos taria.	D.1.3.2. Skiria balsius, daugumą priebalsių, (nevarojant terminų), taisyklingai juos taria.	D.1.3.3. Skiria balsius (ilguosius, trumpuosius) priebalsius, dvibalsius; dažniausiai teisingai žodžiuose atskiria dvibalsius (nevarojant terminų), taisyklingai juos taria.	D.1.3.4. Grupuoja balsius (ilguosius, trumpuosius) priebalsius, dvibalsius; teisingai žodžiuose atskiria dvibalsius (nevarojant terminų), taisyklingai juos taria.
	D.1.4.1. Pagal pavyzdį žymi minkštai tariamus priebalsius minkštumo ženklu <i>i</i> dažniausiai vartojamuose žodžiuose.	D.1.4.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga žymi minkštai tariamus priebalsius minkštumo ženklu <i>i</i> dažniausiai vartojamuose žodžiuose.	D.1.4.3. Minkštai tariamus priebalsius žymi minkštumo ženklu <i>i</i> dažniausiai vartojamuose žodžiuose.	D.1.4.4. Minkštai tariamus priebalsius žymi minkštumo ženklu <i>i</i> vartojamuose žodžiuose.

D.2. Paaškina elementariausius žodžių kaitymo ir darybos būdus, kalbos dalių požymius.	D.2.1.1. Naudodamasis pagalba taisyklingai kirčiuoja dažniausiai vartojamus žodžius, kai kirčiuotas skiemuo yra išskirtas.	D.2.1.2. Taisyklingai kirčiuoja dažniausiai vartojamus žodžius, kai kirčiuotas skiemuo yra išskirtas.	D.2.1.3. Taisyklingai kirčiuoja dažniausiai vartojamus žodžius.	D.2.1.4. Taisyklingai kirčiuoja rečiau vartojamus arba sunkiau perskaitomus žodžius.
	D.2.2.1. Naudodamasis pagalba (pavyzdžiui, panaudojant daiktus, keliant klausimą) skiria žodžius, reiškiančius daiktų pavadinimus.	D.2.2.2. Skiria žodžius, reiškiančius daiktų pavadinimus, kai yra pateiktas klausimas; pagal pavyzdį susieja žodžius, reiškiančius veiksmą su veiksmo laiku, kai yra duotas klausimas (kas vyko vakar? kas vyksta šiandien? kas vyks rytoj?)	D.2.2.3. Skiria ir grupuoja žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų pavadinimus; skiria žodžius, reiškiančius požymį, kai yra duotas klausimas; susieja žodžius, reiškiančius veiksmą su veiksmo atlikimo laiku.	D.2.2.4. Skiria ir grupuoja žodžius, reiškiančius veiksmą, daiktų, požymių pavadinimus; grupuoja žodžius, reiškiančius veiksmą su veiksmo atlikimo laiku.
	D.2.3.1. Atrenka asmenvardžius (žmonių vardus, pavardes), pagal pavyzdį atrenka gyvūnų vardus, vietovardžius (jam žinomos vietovės pavadinimą).	D.2.3.2. Atpažįsta ir grupuoja asmenvardžius (žmonių vardus, pavardes), atrenka jo aplinkoje vartojamus gyvūnų vardus, vietovardžius (miesto ar jam žinomos vietovės pavadinimus).	D.2.3.3. Atpažįsta ir grupuoja asmenvardžius (žmonių vardus, pavardes), gyvūnų vardus, vietovardžius (miesto, kaimo, ežero, upės ar jam žinomos vietovės pavadinimus).	D.2.3.4. Skiria ir taisyklingai vartoja tikrinius daiktavardžius (be termino) įvairiuose kontekstuose.
	D.2.4.1. Pagal pavyzdį iš vieno žodžio padaro kitą su priešdėliu ne- (pvz., gražus – negražus; dirba – nedirba).	D.2.4.2. Pagal pavyzdį iš vieno žodžio padaro kitą su priesaga -el-, (pvz., gėlė – gėlelė).	D.2.4.3. Pagal pavyzdį taiko ir paaškina elementariausius žodžių kaitymo ir darybos būdus; pagal pavyzdį iš vieno žodžio padaro kitą su priešdėliu iš-, priesaga -	D.2.4.4. Taiko ir paaškina žodžių kaitymo ir darybos būdus; iš vieno žodžio padaro kitą su priešdėliais, priesagomis pagal 1-2 kl. turinio apimtimi numatytus atvejus.

			inink- (pvz., eiti – išeiti, bitė – bitininkas ir pan.).	
D.3. Aptaria sakinių įvairovę ir žodžių ryšius sakinyje.	D.3.1.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga, skiria sakinį nuo pavienių žodžių.	D.3.1.2. Skiria sakinį nuo pavienių žodžių.	D.3.1.3. Skiria sakinį nuo pavienių žodžių, kelia sakinio žodžiams klausimus.	D.3.1.4. Paaškina, kaip sakinio žodžiai yra tarpusavyje susiję, keldamas sakinio žodžiams klausimus.
	D.3.2.1. Pagal prasmę įterpia žodį sakinyje derindamas galūnę. Sudaro tiesioginius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	D.3.2.2. Iš duotų žodžių sudaro ir užrašo sakinį, derindamas galūnes. Sudaro tiesioginius sakinius; klausiamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	D.3.2.3. Sakiniu perteikia mintį. Sudaro tiesioginius, klausiamuosius sakinius, taisyklingai juos intonuoja; sudaro skatinamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	D.3.2.4. Sakiniu perteikia išplėtotą mintį. Sudaro tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius, taisyklingai juos intonuoja.
	D.3.3.1. Pagal pavyzdį sakinyje randa žodžius, atsakančius į klausimus kas?, ką veikia?	D.3.3.2. Sakinyje randa žodžius, atsakančius į klausimus kas?, ką veikia?	D.3.3.3. Atpažįsta sakinio žodžius, nusakančius veikėją ir jo atliekamą veiksmą.	D.3.3.4. Susieja sakinio žodžius, nusakančius veikėją ir jo atliekamą veiksmą; kelia klausimus kitiems sakinio žodžiams.
D.4. Skiria tekstą nuo pavienių sakinių, taiko elementariausias žinias apie tekstą, pasakojimo sandarą.	D.4.1.1. Skiria tekstą nuo pavienių sakinių.	D.4.1.2. Skiria tekstą nuo pavienių sakinių, pagal pavyzdį nurodo elementariausius teksto požymius (pvz., pavadinimą, autorių, veikėjų pokalbius ir pan.).	D.4.1.3. Skiria tekstą nuo pavienių sakinių, nurodo elementariausius teksto požymius (pvz., pavadinimą, autorių, veikėjus, veikėjų pokalbius, įvykius ir pan.).	D.4.1.4. Atpažįsta įvairius tekstus (netradicinius, tekstus įvairiose aplinkose/medijose).
	D.4.2.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga aiškios struktūros tekste atskiria, kaip įvykis prasidėjo (įvykio pradžia), kas atsitiko (įvykį), kaip	D.4.2.2. Aiškios struktūros tekste atskiria pasakojimo sandarą: kaip įvykis prasidėjo (įvykio pradžia), kas atsitiko (įvykį), kaip	D.4.2.3. Taiko žinias apie pasakojimo sandarą: kaip įvykis prasidėjo (įvykio pradžia), kas atsitiko, kaip	D.4.2.4. Nagrinėja tekstą pagal pasakojimo sandarą: kaip įvykis prasidėjo (įvykio pradžia), kas

	kaip įvykis baigėsi (įvykio pabaiga); atskiria, kas atsitiko (įvyki).	įvykis baigėsi (įvykio pabaiga).	įvykis baigėsi (įvykio pabaiga).	atsitiko, kaip įvykis baigėsi (įvykio pabaiga).
D.5. Taiko kalbos pažinimo strategijas.	D.5.1.1. Pagal pavyzdį atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pasižymi jam nežinomus žodžius).	D.5.1.2. Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pasižymi jam nežinomus žodžius ir išsiaiškina jų reikšmę).	D.5.1.3. Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., grupuoja skirtingus žodžius pagal reikšmę).	D.5.1.4. Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėsningumus, padaro išvadas).
	D.5.2.1. Pagal pavyzdį atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje)	D.5.2.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje)	D.5.2.3. Atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje, daro išvadas pagal aiškiai pastebimus požymius).	D.5.2.4. Atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje, elementariai apibendrina, daro išvadas).

8.2. 3 – 4 klasė.

Pasiekimai	Lygiai			
	Slenkstinis	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
A. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika				
A.1. Aktyviai klausosi sakinio teksto.	A.1.1.1. Klausosi dėmesingai, aptaria/atrenka/išskiria esminę informaciją.	A.1.1.2. Klausosi dėmesingai ir reflektiviai (aktyviai parodydamas (mimika, gestais) santykį su pranešimu), atrenka didžiąją dalį informacijos nurodytam tikslui.	A.1.1.3. Klausosi dėmesingai ir reflektiviai (verbališkai ar neverbališkai parodydamas santykį su pranešimu), tikslingai atrenka informaciją.	A.1.1.4. Klausosi dėmesingai ir aktyviai, tikslingai atrenka informaciją, argumentuoja savo pasirinkimus.

	A.1.2.1. Įsiklauso ir supranta įvairių kalbėtojų, (pvz., bendraamžių ir suaugusiųjų, pažįstamų ir nepažįstamų) aiškiai perteikiamą informaciją.	A.1.2.2. Įsiklauso ir supranta skirtingu tempu įvairių kalbėtojų, (pvz., bendraamžių ir suaugusiųjų, pažįstamų ir nepažįstamų) perteikiamą esminę ir neesminę informaciją.	A.1.2.3. Įsiklauso ir supranta esminę ir neesminę informaciją, perteikiamą įvairių kalbėtojų skirtingu tempu, tembru ir skirtingomis intonacijomis.	A.1.2.4. Įsiklauso ir supranta įvairią informaciją, perteikiamą įvairių kalbėtojų įvairiose situacijose.
	A.1.3.1. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi, vertina pagal nurodytus kriterijus.	A.1.3.2. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi, vertina pagal susitartus kriterijus.	A.1.3.3. Išgirstą informaciją sieja su sava patirtimi ir kontekstu, vertina pagal susitartus kriterijus.	A.1.3.4. Išgirstą informaciją sieja su kontekstu, vertina pagal susitartus kriterijus.
A.2. Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, klausosi ir kalba, atsižvelgdamas į situaciją, tikslą, adresatą.	A.2.1.1. Ši anksto pasirengęs (kai suteikiama pagalba) kalba monologu, dalyvauja dialoge, intuityviai naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).	A.2.1.2. Kalba monologu (kai suteikiama pagalba), iš anksto pasirengęs dalyvauja dialoge, tiksliai naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).	A.2.1.3. Kalba monologu savarankiškai, iš anksto pasirengęs konstruktyviai dalyvauja dialoge, išsako savo nuomonę, ją argumentuoja, naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis.	A.2.1.4. Tiksliai ir savarankiškai pasiruošęs kalba monologu, konstruktyviai dalyvauja dialoge, argumentais grindžia nuomonę, naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis.
	A.2.2.1. Bendraudamas dažnai atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina; klausosi kito, reaguoja į klausimus, prašymus, pastebėjimus, pajuokavimus.	A.2.2.2. Bendraudamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: papasakoja, informuoja, paaiškina, apibūdina; klausosi kito, tinkamai reaguoja į klausimus, prašymus, pastebėjimus, pajuokavimus.	A.2.2.3. Bendraudamas atsižvelgia į kalbėjimo tikslą: pasakoja siekdamas sudominti, tiksliai informuoja, paaiškina, išsamiai apibūdina, argumentuoja siekdamas įtikinti; atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas ir dažniausiai adekvačiai reaguoja	A.2.2.4. Atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas ir savarankiškai adekvačiai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis.

			žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis.	
	A.2.3.1. Klausydamas ar kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją; leidžia pašnekovui išsakyti savo mintis, dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2.3.2. Klausydamas ar kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	A.2.3.3. Klausydamas ir kalbėdamas atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, pasirenka tinkamas kalbos priemones; dažniausiai rodo susidomėjimą, gerbia kito nuomonę, laikosi kalbos etiketo.	A.2.3.4. Klausydamas ir kalbėdamas tikslingai atsižvelgia į adresatą ir komunikavimo situaciją, rodo susidomėjimą, gerbia kito nuomonę, laikosi kalbos etiketo.
A.3. Tinkamai vartoja kalbinės raiškos priemones, laikosi kalbos normų.	A.3.1.1. Dažniausiai nuosekliai pasakoja ar atpasakoja, kalbėdamas nenukrypsta nuo temos. Siekdamas sudominti, stengiasi pasakoti emociškai, raiškiai.	A.3.1.2. Nuosekliai pasakoja ar atpasakoja. Siekdamas, kad klausytojas jį suprastų, pasakoja, emociškai, raiškiai.	A.3.1.3. Kalbėdamas dažniausiai nuosekliai plėtoja temą, nenukrypsta nuo temos; stengiasi pasakoti emociškai, raiškiai, paaiškindamas priežastis ir pasekmes.	A.3.1.4. Tikslingai savarankiškai pasiruošęs kalba nuosekliai, plėtoja temą, emociškai, raiškiai pasakoja, paaiškindamas priežastis ir pasekmes.
	A.3.2.1. Kai yra suteikiama pagalba, pasirenka tinkamą raišką (kalba tiksliai, aiškiai) pasakodamas, informuodamas, aiškindamas. Kalba raiškiai.	A.3.2.2. Pasirenka tinkamą raišką pasakodamas, informuodamas, aiškindamas. Kalbėdamas daro pauzes, pabrėžia svarbiausius žodžius.	A.3.2.3. Pasirenka tinkamą raišką (kalba tiksliai, aiškiai, argumentuoja) siekdamas informuoti, paaiškinti, įtikinti. Kalba tinkama intonacija, daro pauzes, kartais balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą (loginis kirtis).	A.3.2.4. Tikslingai ir savarankiškai pasirenka raišką įvairiose komunikavimo situacijose. Kalba įtaigiai, balsu pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą (loginis kirtis).
	A.3.3.1. Taisyklingai taria, kirčiuoja dažniausiai vartojamus žodžius.	A.3.3.2. Taisyklingai taria, kirčiuoja daugumą	A.3.3.3. Taisyklingai taria, kirčiuoja daugumą	A.3.3.4. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Atsižvelgdamas į

	Tinkamai intonuoja daugumą sakinių.	žodžių. Tinkamai intonuoja sakinius.	žodžių. Tinkamai intonuoja sakinius.	kontekstą, tinkamai intonuoja sakinius.
	A.3.4.1. Turtina savo kalbą naujais vaizdingais žodžiais ir posakiais. Tinkamai juos vartoja įprastose, žinomose situacijose, pažįstamame kontekste. Kalbėdamas tinkamai pavartoja tarmybes (jeigu jas žino).	A.3.4.2. Tikslingai turtina savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais. Tinkamai juos vartoja įvairesnėse situacijose.	A.3.4.3. Turtina savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais (ir perkeltinės prasmės, tarptautiniais); tinkamai juos vartoja įprastose ir naujose situacijose. Pasakodamas vartoja vieną kitą tarmišką žodį ar posakį (jeigu juos žino).	T A.3.4.4. Tikslingai ir savarankiškai turtina savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais. Tinkamai juos vartoja įvairiose situacijose. Pasakodamas tikslingai vartoja tarmiškus žodžius ar posakius (jeigu juos žino).
A.4. Taiko klausyosi ir kalbėjimo strategijas.	A.4.1.1. Mokytojo padedamas apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: įvardija, kas pasisekė, kas – ne, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip; paprašo pakartoti, patikslinti, jeigu ko nors nesuprato.	A.4.1.2. Apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: įvardija, kas pasisekė, kas – ne, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip. Taiko jam žinomas strategijas informacijai patikslinti.	A.4.1.3. Naudodamasis pagalba apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: paaiškina, kas pasisekė, kas – ne, kodėl, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip; įvardija, ko ir kodėl nesuprato, ir naudojami žinomais būdais tai išsiaiškinti.	A.4.1.4. Apmąsto savo klausymą ir kalbėjimą: paaiškina, kas pasisekė, kas – ne, kodėl, ką kitąkart reikėtų daryti kitaip; įvardija, ko ir kodėl nesuprato, ir naudojami žinomais būdais tai išsiaiškinti.
	A.4.2.1. Parodo kalbėtojiui, kad jo klausosi. Naudojasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: pasako mintį kitais žodžiais, kalbą papildo gestais.	A.4.2.2. Įvairiais būdais parodo kalbėtojiui, kad jo klausosi. Naudojasi kompensavimo strategijomis: patikslina žodžio reikšmę, pasižymi informaciją (raktinius žodžius).	A.4.2.3. Klausosi aktyviai: nusiteikia suprasti ir domėtis, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją. Naudojasi kompensavimo strategijomis: remiasi situacijos kontekstu (nežinomą žodį supranta iš kitų žinomų žodžių),	A.4.2.4. Klausosi aktyviai įvairiose mokymosi situacijose. Tikslingai naudojami keliomis skirtingomis kompensavimo strategijomis.

			pasinaudoja bendra pranešimo logika.	
B. Skaitymas				
B.1. Sąmoningai skaito įvairaus pobūdžio tekstus. (Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas.)	B.1.1.1. Skaito sakiniiais, sąmoningai. Taisyklingai taria garsus ir tinkamai intonuoja tiesioginius, klausiamuosius ir skatinamuosius sakinius, daro pauzes.	B.1.1.2. Sklandžiai skaito žinomą tekstą. Tinkamai intonuoja sakinius pagal skyrybos ženklus.	B.1.1.3. Skaito sklandžiai, įvairiais būdais; skaito sąmoningai, daugeliu atvejų tinkamai intonuoja tiesioginę kalbą.	B.1.1.4. Skaito sklandžiai, pasirenka skaitymo tempą ir būdą pagal skaitomą tekstą ir skaitymo tikslus; tinkamai intonuoja tiesioginę kalbą.
	B.1.2.1. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste aiškiai pateiktą tiesioginę informaciją ir aiškiai numanomą netiesioginę informaciją	B.1.2.2. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste pateiktą tiesioginę ir netiesioginę informaciją.	B.1.2.3. Skaito savo poreikius ir galimybes atitinkančius tekstus, randa tekste tiesiogiai ir netiesiogiai pateiktą informaciją.	B.1.2.4. Skaito įvairius tekstus, randa tekste tiesiogiai ir netiesiogiai pateiktą informaciją.
	B.1.3.1. Pasirenka ir skaito knygą pagal interesus. Naudojasi vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, žinynais, „draugišku“ internetu.	B.1.3.2. Pasirenka ir skaito knygą pagal skaitymo gebėjimus ir interesus. Tikslingai naudojasi vaikams skirtomis enciklopedijomis, žodynais, žinynais, „draugišku“ internetu.	B.1.3.3. Pasirenka ir skaito knygą pagal užduoties tikslus. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, rinkdamas informaciją konkrečiam tikslui.	B.1.3.4. Tikslingai pasirenka knygą ar kitą informacijos šaltinį mokymosi ir laisvalaikio veikloms.
	B.1.4.1. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą ir aiškiai numanomą pagrindinę mintį. Aptaria aiškiai tekste atskleistas vertybes,	B.1.4.2. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą, randa sakiniu išreikštą pagrindinę mintį. Aptaria tekste lengvai atpažįstamas	B.1.4.3. Suformuluoja teksto (grožinio ir negrožinio) temą ir pagrindinę mintį. Aptaria tekste lengvai atpažįstamas bendražmogiškas vertybes.	B.1.4.4. Suformuluoja sudėtingesnio teksto temą ir pagrindinę mintį. Aptaria tekste atskleistas vertybes.

	susijusias su artimiausiu jam pažįstamu kontekstu.	bendražmogiškas vertybes.		
B.2. Aptaria skaitomus tekstus, interpretuoja.	B.2.1.1. Įvardija ir trumpai apibūdina kūrinio veikėjus, juos palygina, nurodydamas, kuo veikėjai panašūs ir kuo skiriasi.	B.2.1.2. Apibūdina veikėjus, vertina jų veiksmus.	B.2.1.3. Apibūdina veikėjus, vertina jų veiksmus, samprotauja apie jų santykius.	B.2.1.4. Apibūdina veikėjus, aptaria jų tarpusavio ryšius, argumentuoja savo sprendimus.
	B.2.2.1. Nusako įvykių seką, nurodo aiškiai tekste įvardytą veiksmo vietą ir laiką; kūrinio nuotaiką.	B.2.2.2. Nusako įvykių seką, atrinkdamas detales, būdingas įvykiui, reiškiniui; nurodo lengvai numanomą veiksmo vietą ir laiką, nusako, kaip ir kodėl kūrinio nuotaika keitėsi.	B.2.2.3. Aptaria įvykių seką, veiksmo laiką, vietą, jų kaitą, įvykių svarbą. Apibūdina grožinio teksto nuotaiką.	B.2.2.4. Aptaria įvykių seką, samprotauja apie įvykių priežastis ir pasekmes.
	B.2.3.1. Skiria ir nurodo vieną kitą grožinio ir negrožinio tekstų; prozos ir poezijos kūrinių požymius. Įvertina, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.	B.2.3.2. Nusako esminius grožinio ir negrožinio teksto, prozos, poezijos požymius.	B.2.3.3. Nusako esminius grožinio ir negrožinio teksto požymius, argumentuodamas skiria prozos, poezijos, dramos kūrinius. Atpažįsta amžiaus tarpsniui aktualius kūrinių žanrus, pavyzdžiui, pasaka, eilėraštis, apsakymas, drama.	B.2.3.4. Samprotauja apie grožinio ir negrožinio teksto, prozos, poezijos, dramos kūrinių požymius. Skirsto kūrinius pagal žanrus.
	B.2.4.1. Dalijasi nuomone ir išpūdžiais, patirtais skaitant kūrinį. Nurodo labiausiai patikusią (vaizdingiausią, įdomiausią, juokingiausią ar pan.) teksto vietą ir	B.2.4.2. Dalijasi nuomone ir išpūdžiais, patirtais skaitant kūrinį, juos pagrindžia. Nurodo labiausiai patikusią teksto vietą ir samprotauja, kas ir	B.2.4.3. Išsako išpūdžius ir nuomonę apie kūrinį. Argumentuotai paaiškina, kas ir kodėl tekste jam padarė išpūdį, sudomino, nustebino, suglumino ir pan. Remiasi asmenine	B.2.4.4. Dalijasi išpūdžiais ir argumentuota nuomone apie kūrinį. Pateikia keletą argumentų (pvz., remiasi perskaitytu tekstu, autoritetais, asmenine patirtimi).

	paaškina, kodėl ji patiko. Remiasi asmenine patirtimi.	kodėl jam patiko. Remiasi skaitytu tekstu.	patirtimi, perskaitytu tekstu, anksčiau skaitytais kūriniais.	
B.3. Vertina skaitomų tekstų raišką.	B.3.1.1. Remiasi iliustracijomis skaitydamas tekstą; palygina tekstu ir iliustracijomis perteiktą turinį.	B.3.1.2. Samprotaudamas, kaip iliustracija padėjo suprasti kūrinį, remiasi tekstu.	B.3.1.3. Samprotauja, kaip iliustracija padėjo suprasti tekstą.	B.3.1.4. Pateikia kelis argumentus, kaip iliustracija padėjo suprasti tekstą.
	B.3.2.1. Randa tekste dažnai vartojamus vaizdingus žodžius ir frazes, paaškina jų reikšmę.	B.3.2.2. Randa tekste vaizdingus žodžius ir frazes, paaškina jų reikšmę ir paskirtį tekste.	B.3.2.3. Randa tekste vaizdingus žodžius ir frazes, paaškina jų reikšmę ir paskirtį. Nusako, kaip tekste siekiama įtaigumo (pvz., vaizdingi žodžiai), tikslumo (pvz., išvardijimas), aiškumo (pvz., schema).	B.3.2.4. Argumentuodamas paaškina tekste pavartotų vaizdingų žodžių ir frazių reikšmę ir paskirtį. Diskutuoja, kaip tekste siekiama įtaigumo (pvz., vaizdingi žodžiai), tikslumo (pvz., išvardijimas), aiškumo (pvz., schema).
	B.3.3.1. Vertina skirtingose teksto vietose išsakytas mintis (pamokymus), samprotauja, kodėl mintis (pvz.: pamokymas) yra pateikta tam tikroje kūrinio vietoje.	B.3.3.2. Samprotauja apie netiesiogiai išsakytas mintis (pamokymus).	B.3.3.3. Atpažįsta ir paaškina netiesiogiai pasakytas mintis; argumentuoja, kodėl pasirinktos tokios raiškos priemonės.	B.3.3.4. Atpažįsta ir paaškina netiesiogiai pasakytas mintis, svarsto, kur kitur jas galima pritaikyti. Siūlo tekstui alternatyvias raiškos priemones.
B.4. Taiko skaitymo strategijas.	B.4.1.1. Tikslingai peržvelgia į akis krintančią informaciją (antraštes, schemas, paveikslėlius ir	B.4.1.2. Tikslingai sieja žodinę ir nežodinę informaciją.	B.4.1.3. Siekdamas suprasti teksto visumą, tikslingai peržvelgia iliustracijas, teksto	B.4.1.4. Siekdamas suprasti teksto visumą, pasirenka kelis skirtingus

	pan.). Randa raktinį žodį, sakinį, iliustraciją, kurie rodo, apie ką gali būti tekstas.		struktūros ypatumus ir kt. informaciją. Randa informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam skaitymo tikslui (pvz., sužinoti, pritaikyti, kurti).	informacijos suvokimo būdus.. Vertina informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam skaitymo tikslui (pvz., sužinoti, pritaikyti, kurti).
	B.4.2.1. Sieja tekstą su jau žinoma informacija pagal įvardytus kriterijus. Svarsto apie informacijos (pvz., reklamoje pateikiamos) patikimumą.	B.4.2.2. Sieja tekstą su jau žinoma informacija. Remdamasis asmenine patirtimi ir tekstu samprotauja apie informacijos patikimumą.	B.4.2.3. Sieja tekstą su jau žinoma informacija. Kitiškai vertina informacijos patikimumą, pagrįstumą.	B.4.2.4. Kitiškai vertina perskaitytą informaciją. Samprotauja apie informacijos patikimumą, pagrįstumą.
	B.4.3.1. Išskiria aiškias ir mažiau suprantamas teksto vietas ir paaiškina, ką ir kodėl buvo lengva ar sunku suprasti. Pasitikrina savo supratimą klausdamas mokytojo, kitų suaugusiųjų, draugų.	B.4.3.2. Samprotauja apie mažiau suprantamas teksto vietas. Pasitikrina savo supratimą naudodamas keletą skirtingų šaltinių.	B.4.3.3. Aptaria tekste pateiktos informacijos aiškumą ir paaiškina, kas padeda geriau suprasti konkretų tekstą. Pasitikrina savo supratimą klausdamas, skaitydamas dar kartą, rasdamas informacijos žinyuose, žodynuose.	B.4.3.4. Įvertina pateiktos informacijos aiškumą. Tikslingai pasirenka keletą skirtingų šaltinių, siekdamas patikrinti savo supratimą.
	B.4.4.1. Atsižvelgdamas į skaitymo tikslus ir poreikius naudojami bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis skaityti.	B.4.4.2. Pagal skaitymo tikslus naudojami bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis skaityti.	B.4.4.3. Atsižvelgdamas į skaitymo tikslus ir poreikius naudojami bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis skaityti.	B.4.4.4. Sistemingai ir tikslingai naudojami bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis skaityti.
C. Rašymas				

C.1. Kuria tekstus atsižvelgdamas į rašymo tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.	C.1.1.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga (raktiniais žodžiais, paveikslėlių serija, pradžia, <u>elementaria</u> įvykių grandine) kuria rišlų kelių sakinių pasakojimą.	C.1.1.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga (raktiniais žodžiais, paveikslėlių serija, pradžia, <u>elementaria</u> įvykių grandine) kuria rišlų pasakojimą.	C.1.1.3. Savarankiškai kuria nuoseklų, rišlų pasakojimą. Į pasakojimą gali įterpti aprašymo elementus.	C.1.1.4. Savarankiškai kuria nuoseklų, rišlų, išsamų pasakojimą. Į pasakojimą gali įterpti aprašymą.
	C.1.2.1. Siekdamas kuo tiksliau perduoti žinią, kuria asmeninio konteksto (vaiko šeima, draugai, klasė) informacinį tekstą (žinutę, kvietimą, skelbimą), trumpai pateikdamas esminę informaciją.	C.1.2.2. Siekdamas kuo tiksliau perduoti žinią, kuria asmeninio konteksto (vaiko šeima, draugai, klasė) informacinį tekstą (žinutę, kvietimą, skelbimą), pateikdamas esminę informaciją.	C.1.2.3. Siekdamas perduoti žinią kuria artimo gyvenimiško konteksto (mokykla, gimtasis miestas, pažįstami ir nepažįstami žmonės) informacinį tekstą, perteikdamas esminę informaciją ir detales.	C.1.2.4. Siekdamas perduoti žinią kuria artimo gyvenimiško konteksto (mokykla, gimtasis miestas, pažįstami ir nepažįstami žmonės) informacinį tekstą, tiksliai ir aiškiai perteikdamas esminę informaciją ir detales.
	C.1.3.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga keliais sakiniiais aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus.	C.1.3.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga suprantamai aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus, įvykius.	C.1.3.3. Tiksliai, išplėtotai aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus, įvykius, reiškinius.	C.1.3.4. Tiksliai, vaizdžiai, išplėtotai aprašo gerai žinomus/ pažįstamus objektus, įvykius, reiškinius.
	C.1.4.1. Pagal pavyzdį parašo kelių sakinių aiškinamojo pobūdžio tekstą (instrukciją, receptą).	C.1.4.2. Pagal pavyzdį suprantamai parašo aiškinamojo pobūdžio tekstą (instrukciją, receptą).	C.1.4.3. Naudodamasis pagalbine medžiaga aiškiai rašo aiškinamojo pobūdžio tekstą.	C.1.4.4. Naudodamasis pagalbine medžiaga aiškiai, išsamiai rašo aiškinamojo pobūdžio tekstą.
	C.1.5.1. Pagal savo galimybes rašo taip, kad skaitytojas jį suprastų.	C.1.5.2. Rašo taip, kad skaitytojas suprastų daugumą parašytų minčių.	C.1.5.3. Rašo taip, kad skaitytojas aiškiai suprastų parašytas mintis.	C.1.5.4. Rašo, siekdamas sužadinti skaitytojo smalsumą, emocijas.

C.2. Kuria tinkamos struktūros tekstus.	C.2.1.1. Sukuria kelių sakinių pagrindinę pasakojimo dalį – įvykio(u) raidą. Pradžia ir pabaiga sunkiai išvelgiamos.	C.2.1.2. Rašo pasakojimą, kuriame ryškėja pagrindinės struktūrinės dalys (pradžia – įvykių raida – pabaiga).	C.2.1.3. Rašo pasakojimą, kuriame yra pagrindinės struktūrinės dalys, jos gali būti grafiška neatskirtos.	C.2.1.4. Rašo pasakojimą, kuriame yra pagrindinės struktūrinės dalys, jos grafiškai atskirtos.
	C.2.2.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo informacinį tekstą, išlaikydamas kelis atitinkamos struktūros elementus.	C.2.2.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo informacinį tekstą, išlaikydamas daugumą atitinkamos struktūros elementų.	C.2.2.3. Naudodamasis pagalbine medžiaga, rašo atitinkamos struktūros informacinį tekstą.	C.2.2.4. Rašo atitinkamos struktūros informacinį tekstą.
	C.2.3.1. Aprašydamas objektą glaustai pateikia bendrą vaizdą ir kelias detales.	C.2.3.2. Aprašydamas objektą pateikia bendrą vaizdą ir detales.	C.2.3.3. Aprašydamas objektą laikosi aprašymo struktūros (bendras vaizdas – detalės – apibendrinimas).	C.2.3.4. Laikosi aprašymo struktūros (bendras vaizdas – detalės – apibendrinimas), išsamiai aprašydamas objektą.
C.3. Tinkamai pasirenka raišką, laikosi kalbos normų.	C.3.1.1. Rašydamas tekstą, pagal pavyzdį arba naudodamasis pagalbine medžiaga, pasirenka raišką, iš dalies atitinkančią teksto turinį ir adresatą (pažįstamam suaugusiam ar vaikui); vartoja artimoje aplinkoje dažniausiai sutinkamus vaizdingus žodžius (mažybines formas, palyginimus).	C.3.1.2. Rašydamas tekstą, naudodamasis pagalbine medžiaga, pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį ir adresatą (pažįstamam ir nepažįstamam; suaugusiam ir vaikui); vartoja dažnai kalboje sutinkamus vaizdingus žodžius ir posakius (mažybines formas, palyginimus).	C.3.1.3. Rašydamas tekstą pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą; vartoja dažnai kalboje sutinkamus vaizdingus žodžius ir posakius (sinonimus, perkeltinės reikšmės žodžius ar posakius).	C.3.1.4. Rašydamas tekstą pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją; vartoja dažnai kalboje sutinkamus vaizdingus žodžius ir posakius (sinonimus, palyginimus, frazeologizmus, perkeltinės reikšmės žodžius ar posakius).

	C.3.2.1. Rašo tekstą, daugumą sakinių siedamas su tema.	C.3.2.2. Rašo tekstą, siedamas sakinius su tema, tekste pasitaiko vietų, kuriose be reikalo nekartojami tie patys žodžiai.	C.3.2.3. Rašo tekstą, pagal prasmę siedamas sakinius, pastraipas; daugeliu atvejų be reikalo nekartoja tų pačių žodžių, dažniausiai pasirenka tinkamus siejamuosius žodžius.	C.3.2.4. Sukuria tekstą, nuosekliai plėtodamas mintį; be reikalo nekartoja tų pačių žodžių, pasirenka tinkamus siejamuosius žodžius.
	C.3.3.1. Vartoja tiesioginius sakinius; klausiamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	C.3.3.2. Vartoja tiesioginius, klausiamuosius sakinius, skatinamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba.	C.3.3.3. Rašo tekstą, tikslingai vartodamas tiesioginius, klausiamuosius sakinius, kartais gali pavartoti skatinamuosius sakinius.	C.3.3.4. Rašo tekstą, tikslingai vartodamas tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius.
	C.3.4.1. Pritaiko vieną – dvi turinio apimtimi numatytų 3–4 klasės gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles; rašo įskaitomai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C.3.4.2. Pritaiko kelias turinio apimtimi numatytų 3–4 klasės gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles; rašo suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C.3.4.3. Daugeliu atvejų rašo laikydamasis 3–4 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių; rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C.3.4.4. Rašo be klaidų, laikydamasis 3–4 klasės turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių; rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.
C.4. Taiko rašymo strategijas.	C.4.1.1. Rašo tekstą, pritaikydamas rašymo pagal paveikslėlių seriją, duotą pradžią etapus.	C.4.1.2. Rašo tekstą, pritaikydamas rašymo pagal pateiktą planą, užrašytą veiksmažodžių grandinę etapus.	C.4.1.3. Rašo tekstą pagal savarankiškai susidarytą planą, pateiktus raktinius žodžius, duotą pabaigą.	C.4.1.4. Rašo tekstą pagal savarankiškai sudarytą planą, veiksmažodžių grandinę, pasirinktus raktinius žodžius.
	C.4.2.1. Tobulina kuriamą tekstą: dar kartą jį skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą	C.4.2.2. Tobulina kuriamą tekstą: dar kartą jį skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius kelis aspektus	C.4.2.3. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus.	C.4.2.4. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą, taiso pagal iš anksto susitartus ir savo apgalvotus kriterijus.

	(turinio, struktūros, rašybos).	(turinio, struktūros, rašybos).		
D. Kalbos pažinimas				
D.1. Atpažįsta lietuvių kalbos garsus ir raides, tobulina tartį.	D.1.1.1. Skiria lietuvių kalbos garsus kalbos sraute, kai tariama aiškiai, užrašo juos atitinkamomis raidėmis; skiria raidę nuo garso.	D.1.1.2. Skiria lietuvių kalbos garsus kalbos sraute, užrašo juos atitinkamomis raidėmis; paaiškina, kuo raidė skiriasi nuo garso.	D.1.1.3. Lietuvių kalbos garsus ir raides atpažįsta įvairiuose kontekstuose (eiliuotoje kalboje, deklamuojant, dainuojant, įvairiose aplinkose/medijose).	D.1.1.4. Lietuvių kalbos garsų ir raidžių vartojimą palygina įvairiuose kontekstuose (eiliuotoje kalboje, deklamuojant, dainuojant, įvairiose aplinkose/medijose).
	D.1.2.1. Atlieka aiškiai tariamo trumpo žodžio garsinę analizę, siedamas garsą su jį žyminčia raide, raidę siedamas su garsu.	D.1.2.2. Atlieka aiškiai tariamo žodžio garsinę analizę, siedamas garsą su jį žyminčia raide, raidę – su garsu.	D.1.2.3. Dažniausiai taisyklingai atlieka bet kurio žodžio garsinę analizę, siedamas garsą su jį žyminčia raide, raidę – su garsu.	D.1.2.4. Taisyklingai atlieka bet kurio žodžio garsinę analizę.
	D.1.3.1. Skiria balsius, daugumą priebalsių, (nevartojančių terminų), taisyklingai juos taria.	D.1.3.2. Skiria balsius (ilguosius, trumpuosius) priebalsius, dvibalsius (nevartojančių terminų), taisyklingai juos taria.	D.1.3.3. Skiria lietuvių kalbos garsų rūšis: balsius, priebalsius, dvigarsius (dvibalsius, mišriuosius dvigarsius), taisyklingai juos taria, vartoja terminus.	D.1.3.4. Skiria lietuvių kalbos garsų rūšis: balsius, priebalsius, skirsto dvigarsius į dvi grupes (dvibalsius, mišriuosius dvigarsius), taisyklingai juos taria, vartoja terminus.
	D.1.4.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga žymi minkštai tariamus priebalsius minkštumo ženklu <i>i</i> dažniausiai vartojamuose žodžiuose.	D.1.4.2. Minkštai tariamus priebalsius žymi minkštumo ženklu <i>i</i> dažniausiai vartojamuose žodžiuose.	D.1.4.3. Visuose žodžiuose minkštai tariamus priebalsius žymi minkštumo ženklu <i>i</i> .	D.1.4.4. Visuose žodžiuose minkštai tariamus priebalsius žymi minkštumo ženklu <i>i</i> , paaiškina jo rašymo atvejus.

D.2. Paaiškina elementariausius žodžių kaitymo ir darybos būdus, kalbos dalių požymius.	D.2.1.1. Taisyklingai kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius, kai kirčiuotas skiemuo yra išskirtas.	D.2.1.2. Taisyklingai kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius.	D.2.1.3. Taisyklingai kirčiuoja rečiau vartojamus arba sunkiau perskaitomus žodžius; naudodamasis pagalba išsiaiškina, kaip kirčiuojamas nežinomas žodis.	D.2.1.4. Taisyklingai kirčiuoja rečiau vartojamus žodžius; išsiaiškina, kaip kirčiuojamas nežinomas žodis.
	D.2.2.1. Atpažįsta ir skiria kalbos dalis (veiksmažodį, daiktavardį), kai pateikti šių kalbos dalių klausimai, pagal pavyzdį juos kaito; atpažįsta kalbinės raiškos priemonės (sinonimus), nevertodamas termino.	D.2.2.2. Atpažįsta ir skiria kalbos dalis (veiksmažodį, daiktavardį), naudodamasis pagalbine medžiaga, juos kaito; atpažįsta kalbinės raiškos priemonės (sinonimus, antonimus), nevertodamas terminų.	D.2.2.3. Atpažįsta ir skiria kalbos dalis (veiksmažodį, daiktavardį, būdvardį,rieveiksmį), naudodamasis pagalbine medžiaga, kaito būdvardį; kalbinės raiškos priemonės (sinonimus, antonimus, dažniausiai vartojamus perkeltinės reikšmės žodžius), vartoja jų terminus.	D.2.2.4. Atpažįsta ir skiria kalbos dalis (veiksmažodį, daiktavardį, būdvardį,rieveiksmį), juos kaito; kalbinės raiškos priemonės (sinonimus, antonimus, perkeltinės reikšmės žodžius), vartoja jų terminus.
	D.2.3.1. Atpažįsta ir vartoja asmenvardžius (žmonių vardus, pavardes), atrenka gyvūnų vardus, vietovardžius (miesto ar jam žinomos vietovės pavadinimus).	D.2.3.2. Atpažįsta ir vartoja asmenvardžius (žmonių vardus, pavardes), gyvūnų vardus, vietovardžius (miesto, kaimo, ežero, upės ar jam žinomos vietovės pavadinimus).	D.2.3.3. Skiria ir taisyklingai vartoja artimo konteksto tikrinius daiktavardžius.	D.2.3.4. Skiria ir taisyklingai vartoja tikrinius daiktavardžius įvairiuose kontekstuose.
	D.2.4.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga, vartoja reikšminių žodžio dalių sąvokas (giminiški	D.2.4.2. Naudodamasis pagalbine medžiaga, vartoja reikšminių žodžio dalių sąvokas (giminiški	D.2.4.3. Vartoja reikšminių žodžio dalių sąvokas (giminiški žodžiai, kamienas, šaknis,	D.2.4.4. Vartoja reikšminių žodžio dalių sąvokas (giminiški žodžiai, kamienas, šaknis,

	žodžiai, šaknis, galūnė); sutartiniais ženklais pažymi jas žodžiuose, kuriuose šios dalys aiškiai surandamos.	žodžiai, šaknis, galūnė, priesaga, priešdėlis); sutartiniais ženklais pažymi jas žodžiuose, kuriuose šios dalys aiškiai surandamos.	galūnė, priesaga, priešdėlis); skirsto paprastos darybos žodžius reikšminėmis žodžio dalimis, žymėdamas jas sutartiniais ženklais.	galūnė, priesaga, priešdėlis); skirsto sudėtingesnės darybos žodžius reikšminėmis žodžio dalimis, žymėdamas jas sutartiniais ženklais.
D.3. Aptaria sakinių įvairovę ir žodžių ryšius sakinyje.	D.3.1.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga, kelia sakinio žodžiams klausimus.	D.3.1.2. Kelia sakinio žodžiams klausimus.	D.3.1.3. Keldamas sakinio žodžiams klausimus, paaiškina, kaip sakinio žodžiai yra tarpusavyje susiję.	D.3.1.4. Nagrinėja sakinį, sakinio žodžius siedamas su kalbos dalimis.
	D.3.2.1. Sudaro tiesioginius sakinius; klausiamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba. Sudaro ir užrašo sakinį, derindamas žodžių galūnes.	D.3.2.2. Sudaro tiesioginius, klausiamuosius sakinius, taisyklingai juos intonuoja; sudaro skatinamuosius sakinius, kai yra suteikiama pagalba. Sakiniu perteikia mintį.	D.3.2.3. Sudaro ir dažniausiai tikslingai vartoja tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius, taisyklingai juos intonuoja; vartoja neišplėstinius ir išplėstinius sakinius. Sakiniu perteikia išplėtotą mintį.	D.3.2.4. Sudaro ir tikslingai vartoja tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius, taisyklingai juos intonuoja; vartoja neišplėstinius ir išplėstinius sakinius.
	D.3.3.1. Sakinyje randa žodžius, nusakančius veikėją ir jo atliekamą veiksmą, kai pateikti klausimai.	D.3.3.2. Sakinyje randa žodžius, nusakančius veikėją ir jo atliekamą veiksmą; juos tinkamai pažymi sutartiniais ženklais.	D.3.3.3. Sakinyje randa veiksni (išreikštą daiktavardžio ar asmeninio įvardžio vardininku), tarinį (išreikštą asmenuojamąja veiksmažodžio forma) ir juos tinkamai pažymi sutartiniais ženklais.	D.3.3.4. Sudėtingesniame sakinyje (pvz., kai numanomas veiksnys arba yra vienas veiksnys, du tariniai, išreikšti veiksmažodžio asmenuojama forma) randa veiksni, tarinį ir juos

				tinkamai pažymi sutartiniais ženklais.
4.4. Skiria tekstą nuo pavienių sakinių, taiko elementariausias žinias apie tekstą, pasakojimo sandarą.	D.4.1.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga nurodo elementariausius teksto požymius (pvz., pavadinimą, autorių, veikėjų pokalbius ir pan.).	D.4.1.2. Nurodo elementariausius teksto požymius (pvz., pavadinimą, autorių, veikėjus, veikėjų pokalbius, įvykius ir pan.).	D.4.1.3. Atpažįsta įvairius tekstus (netradicinius, tekstus įvairiose aplinkose/medijose).	D.4.1.4. Nagrinėja įvairius tekstus (netradicinius, tekstus įvairiose aplinkose/medijose).
	D.4.2.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga apie pasakojimo sandarą, atskiria, kur yra pradžia, įvykių raida ir pabaiga.	D.4.2.2. Nagrinėja tekstą pagal pasakojimo sandarą: pradžia, įvykių raida ir pabaiga.	D.4.2.3. Taiko žinias apie pasakojimo sandarą: pradžia (kaip viskas prasidėjo), įvykių raida (kas atsitiko), pabaiga (kuo įvykis baigėsi); taiko žinias apie aprašymo sandaros elementus.	D.4.2.4. Taiko žinias apie teksto tipus (pasakojimo, aprašymo), taiko aiškinimo ir samprotavimo elementus.
D.5. Taiko kalbos pažinimo strategijas	D.5.1.1. Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimu (pvz., pasižymi jam nežinomus žodžius ir išsiaiškina jų reikšmę).	D.5.1.2. Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., grupuoja skirtingus žodžius pagal reikšmę).	D.5.1.3. Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėšningumus, padaro nesudėtingas išvadas).	D.5.1.4. Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėšningumus, padaro išvadas; sudaro atmintines, išveda taisykles).
	D.5.2.1. Naudodamasis pagalbine medžiaga atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje).	D.5.2.2. Atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas artimoje aplinkoje, daro išvadas pagal aiškiai pastebimus požymius).	D.5.2.3. Atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas aktualioje aplinkoje, apibendrina, daro išvadas pagal aiškiai pastebimus požymius).	D.5.2.4. Atlieka nesudėtingus kalbos vartojimo tyrimus (pvz., stebi kalbos vartojimo situacijas aktualioje aplinkoje, apibendrina, daro išvadas, formuluoja rekomendacijas).